

Analýza vybraných školských vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole.

Adéla Dobiášová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Adéla Dobiášová**
Osobní číslo: **H12381**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza vybraných školních vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole.**

Zásady pro vypracování:

Vymezení terminologických východisek z oblasti zdraví, podpory zdraví, výchovy ke zdraví.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím obsahové analýzy textu.

Zpracování dat, vyhodnocení získaných dat, jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

SMOLÍKOVÁ, K. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-00-5.

MACHOVÁ, J.; KUBÁTOVÁ, D. Výchova ke zdraví. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. ISBN: 978-80-247-2715-8

HAVLÍNOVÁ, M.; VENCÁLKOVÁ, E.; HAVLOVÁ, J.; LACINOVÁ, I.; PETRASOVÁ, N.; ŠPRACHTOVÁ L.; a kol. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole. Praha: Portál, s. r. o., 2000. ISBN 80-7178-383-8.

HAVLÍNOVÁ, M. Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola. 1. vyd. Praha: Portál, 1998. ISBN 8071782637

HAVLÍNOVÁ, M. Zdravá mateřská škola. 1. vyd. Praha: Portál, 1995. ISBN 8071780480.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce:

22. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 22. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....
17.3.2015

.....
Dobráková Adéla

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá tématem podpory zdraví a výchovou ke zdraví v mateřských školách a jejich zakomponováním do školních vzdělávacích programů. Teoretická část se zabývá objasněním a vysvětlením základních pojmů jako je zdraví, výchova ke zdraví, podpora zdraví, školní vzdělávací program a Zdravá mateřská škola. V praktické části jsou analyzovány pomocí obsahové analýzy textu školní vzdělávací programy zdravé mateřské školy a také jejich srovnání s běžnými mateřskými školami.

Klíčová slova: zdraví, podpora zdraví, výchova ke zdraví, školní vzdělávací program, Zdravá mateřská škola.

ABSTRACT

This thesis is based on health support and health education in pre-schools, and how these topics are included in pre-school education programmes. The theoretical part covers basic terms, such as health, health education, health support, pre-school education programmes and so-called Healthy pre-schools. The thesis' practical part analyses a healthy pre-school's education program by using text content analysis and also by comparing its program to that of a regular pre-school.

Keywords: health, health promotion, health education, pre - school education program, Healthy kindergarden.

Tímto bych chtěla poděkovat paní doc. PaedDr. Adrianě Wiegerové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce, za velmi užitečné rady a čas, který mi tímto věnovala. Dále bych chtěla poděkovat panu prof. PhDr. Peterovi Gavorovi, CSc. za odborné rady k přípravě a zpracování obsahových analýz vzdělávacích programů mateřských škol.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a elektronická verze nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PODPORA ZDRAVÍ	11
1.1 PODPORA ZDRAVÍ V KOMUNITĚ	12
1.2 ŠKOLA A ZDRAVÍ	13
1.3 PODPORA ZDRAVÍ JAKO SOUČÁST ŠKOLNÍHO KURIKULA	13
2 ZDRAVÁ MATEŘSKÁ ŠKOLA	15
2.1 FILOZOFIE, PRINCIPY A ZÁSADY MATEŘSKÉ ŠKOLY PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	15
2.1.1 Filozofie programu	15
2.1.2 Integrující principy	16
2.1.3 Zásady podpory zdraví	18
3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	24
3.1 OBSAH ŠVP PV	25
3.2 TVORBA ŠVP Z HLEDISKA PODPORY ZDRAVÍ.....	27
3.3 SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 KVALITATIVNĚ ORIENTO VANÝ VÝZKUM	31
4.1 VÝZKUMNÁ STRATEGIE A POSTUP	31
4.2 CÍLE VÝZKUMU	31
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	31
4.4 ZKOUMANÉ PŘÍPADY	32
4.5 VÝZKUMNÉ METODY	32
4.6 ANALÝZA ÚDAJŮ	32
4.7 TVORBA VLASTNÍ TEORIE	33
4.7.1 Podmínky vzdělávání	33
4.7.2 Filozofie mateřských škol	36
4.7.3 Cíl programu	41
4.7.4 Téma.....	43
4.7.5 Organizace vzdělávání	44
4.7.6 Spolupráce MŠ s rodiči	46
4.7.7 Spolupráce MŠ s obcí.....	48
4.7.8 Spolupráce s institucemi	50
4.7.9 Integrovaný blok	52
4.8 ZÁVĚR VÝZKUMU	54
5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	55
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	58
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	61
SEZNAM TABULEK	62
SEZNAM PŘÍLOH	63

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce je Analýza školských vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole. Toto téma jsem si vybrala z důvodu zájmu o alternativní vzdělávání a pro hlubší objasnění srovnání zdravé mateřské školy a běžné mateřské školy. Zdraví je jedna z nejdůležitějších věcí v životě člověka. Dospělý člověk si své zdraví uvědomuje a má za něj patřičnou odpovědnost. Pokud se zdravým návykům a zásadám nenaučí již v dětství, těžko si je bude osvojovat v dospělém věku a dále je předávat svým dětem a šířit ve svém okolí. V předškolním věku se u dětí vytvářejí postoje a návyky, kterých se poté drží po dobu svého života. Proto je důležité, aby již v mateřských školách bylo na dítě působeno z hlediska zdraví a byl mu vštěpován zdravý životní styl. Tuto úlohu musí zastávat nejen učitelé, ale i rodina a blízké okolí dítěte. Z tohoto důvodu je důležitá spolupráce mezi těmito subjekty. V mnoha mateřských školách je již zdraví prioritní složkou, která neodmyslitelně patří k dennímu programu. Dětem je podávána pestrá zdravá strava, mají přiměřený pohyb, dostatečné množství odpočinku atd. Zda je ovšem tato podpora zdraví ze strany mateřské školy zakomponována do školských vzdělávacích programů jsem dosud netušila. Proto jsem se rozhodla, že tuto otázku zkusím zodpovědět.

Teoretická část bude zaměřena na podporu zdraví a následně podporu zdraví ve škole, kde budou uvedeny definice pojmu podpora zdraví. Ve druhé kapitole bude definována Zdravá mateřská škola, bude zde uvedena její definice, filozofie, zásady a principy podpory zdraví. Poslední kapitola bude zaměřena na školní vzdělávací program, kde bude uvedena podoba školního vzdělávacího programu ve Zdravé mateřské škole a jeho tvorba.

V praktické části budou pomocí obsahové analýzy textu srovnány čtyři školní vzdělávací programy. Dva z těchto školních vzdělávacích programů jsou z běžných mateřských škol a další dva jsou z mateřských škol podporujících zdraví. K této obsahové analýze použiji zásady od Havlínové (2008), které mi pomůžou přesněji ukázat na případné odlišnosti ve školních vzdělávacích programech.

Cílem bakalářské práce je představit teoretický model zdravé mateřské školy v ČR, následně analyzovat školní vzdělávací programy zdravé mateřské školy a analyzovat rozdíly mezi začleněním výchovy ke zdraví v klasické mateřské škole a škole podporující zdraví.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PODPORA ZDRAVÍ

Podpora zdraví, v anglickém překladu health promotion, se stává velmi důležitým prvkem v dnešní moderní péči o zdraví. Do moderní péče o zdraví můžeme společně s podporou zdraví zařadit také prevenci nemocí, která s ní úzce souvisí. Jedná se o celkové pozvednutí zdraví na vyšší úroveň, jak ve zlepšování tělesné, duševní, sociální pohody tak i ke zvyšování odolnosti vůči nemocem.

„Výzkumné a případové studie z celého světa, mají přesvědčivé důkazy o tom, že podpora zdraví je efektivní. Strategiemi podpory zdraví můžeme zlepšit zdraví a to má dopad na sociální, ekonomické a environmentální podmínky, které určují zdraví“ (©Health Promotion, 2009).

Wiegerová ve své knize uvádí, že podpora zdraví je *„inštitucionálne cieľavedomé usmerňovanie jednotlivcov a komunit, aby cieľavedome zlepšovali stav svojho zdravia“* (Wiegerová, 2005, s. 14).

Mnozí lidé si mohou myslet, že nejdůležitějšími zdroji pro podporu zdraví jsou finanční prostředky, dále také technické a materiální vybavení dnešních zdravotních služeb. Podpora zdraví se ovšem nejvíce odehrává při účasti jednotlivců, určitých skupin, také komunit. Každý jednatel může samostatně podporovat své zdraví přijetím mnoha zdravých zásad, zdravého životního stylu a správnou péčí o své životní prostředí (Machová, 2009, s. 14-15).

Můžeme tedy říct, že podpora zdraví je jakousi kumulací činností politických, technologických, ekonomických a výchovných. Tato kumulace má za svůj cíl chránit své zdraví, zabezpečovat zdravý vývoj budoucích generací a prodlužovat aktivní život všech lidí (Machová, 2009, s. 14-15).

V knize od Čevelové a Čeledy (2010) je napsáno, že podpora zdraví vychází z pěti zásadních principů:

- Podpora zdraví by se měla zaměřovat na celou populaci, nikoliv na skupiny obyvatel, které mají větší pravděpodobnost určitého onemocnění
- Soustřeďuje se zpravidla na taková opatření, která postihují determinanty zdraví a také nemocí
- Používá různé, ale primárně důležité doplňující metody a postupy přispívající ke spolupráci

- Snaží se o účast a určitý podíl veřejnosti
- Podporuje významnou roli zdravotnických pracovníků v jejich rozvoji a plném využití podpory zdraví.

(Čevelová, Čeleda, 2010, s.34)

Národní programy a projekty podpory zdraví se orientují na jednotlivce nebo na určité skupiny s daným cílem – změnit jejich postoje ke zdraví a ke zdravému životnímu stylu. Tyto projekty a programy vycházejí z projektů Světové zdravotnické organizace (Čevelová, Čeleda, 2010, s. 34-35).

1.1 Podpora zdraví v komunitě

Podpora zdraví má v komunitě velký význam. Člověk, jako sociální bytost, může pomocí svých sociálních vazeb na okolí vyhovovat svým základním potřebám. Nejvýznamnější roli v pocitu celkového zdraví jedince zprostředkovává z počátku rodina, dále se k této komunitě připojuje škola, vrstevníci, práce, okolí a obec. Komunita, do níž jedinec vstoupí, má zpravidla velký vliv na ovlivňování, jak samotných členů svého společenství, tak působení na svět. (Havlínová a kol., 2006, s. 24-26)

Komunitou můžeme nazvat i mateřskou školu. V této komunitě se děti učí novým dovednostem, zásadám a životnímu stylu. Jedná se o druhou největší komunitu v předškolním věku dítěte.

Každá z komunit může s propagováním podpory zdraví naložit jinak. Mohou vytvářet a realizovat programy podpory zdraví, následně tyto programy ověřovat a hledat společníky mimo svou komunitu. Dalším postojem je přiřazení komunity k nějakému zaběhlému programu podpory zdraví, kde už ale zdraví není prioritou. Komunita také může na podporu zdraví reagovat zcela pasivně – komunita se podpory zdraví neúčastní, tvrdí, že jej nepotřebuje. Jako poslední může komunikace reagovat na podporu zdraví negativně. Může naschvál využívat své moci v neprospěch podpory zdraví – tudíž zanedbávat zdraví členů komunity. (Havlínová a kol., 2006, s. 24-26)

Za pomoci první skupiny komunit, které začaly zakládat programy a projekty podporující zdraví, vznikl i projekt **Zdravá mateřská škola**. Tento projekt se stal národním projektem. Cílem tohoto projektu je podporovat a podporovat zdraví předškolních dětí. Důležitým bodem těchto projektů je udání směru, kterým se budou členové projektu řídit. Uda-

ný směr v Zdravé mateřské škole je dán pomocí obecných principů a v konkrétních zásadách projektu. (Havlínová a kol., 2006, s. 24-26)

Jsou stanoveny obecné principy, které jsou základem snah o podporu zdraví. Tyto principy jsou integrující:

1. Respekt k potřebám osoby ve společenství a světě.
2. Rozvíjení komunikace a kooperace

(Havlínová a kol., 2006, s. 26)

1.2 Škola a zdraví

Škola je pro dítě druhou nejvýznamnější institucí, která může na dítě působit z hlediska zdraví. Tato instituce je zřizovaná společností za účelem dosažení určitých cílů. Škola by měla do těchto cílů zahrnovat také podporu zdraví a prevenci před globálními problémy. Na podporu zdraví můžeme u osob ve škole působit ze dvou hledisek: z hlediska podmínek a metod vzdělávání a z hlediska určených cílů a obsahů vzdělávání. (Havlínová a kol., 2006, 26-27).

1.3 Podpora zdraví jako součást školního kurikula

Důležitým aspektem podpory zdraví ve škole je, aby podpora zdraví byla prolínána celým procesem výchovy a vyučování. Proto by podpora zdraví měla být prvkem školního kurikula. V knize od Havlínové a kol. (2006) je napsáno, že kurikulum je: „*vzdělávací plán v nejširším slova smyslu, zahrnující co, proč, jak, za jakých podmínek, kdy a s kým ve třídě dělat.*“ (Havlínová a kol., 2006, s. 33). Další definici kurikula můžeme najít v knize Průchy (2013) kde je napsáno, že: „*Kurikulum – obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 137).

V knize od Havlínové a kol. (2006) je také napsáno, že pokud se zabýváme školním a třídním kurikulem, které se vztahuje k podpoře zdraví, je nutné vycházet z normy vzdělávání, z platného vzdělávacího programu, který byl přijat školou a z podpory zdraví a zásad podpory zdraví, které jsou jeho obsahem. (Havlínová a kol., 2006, s. 34)

Ovšem každé kurikulum v mateřské škole existuje ve více úrovních. Nejedná se pouze o jednu úroveň kurikula. **Zamýšlené kurikulum** je kurikulum, ve kterém jsou udány přesné záměry, kterých chtějí tvůrci dosáhnout. Můžeme jej také nazvat vzdělávací program.

V **realizovaném kurikulu** je převedení zamýšleného kurikula do praxe a poslední je **dosažené kurikulum**, které uvádí vše, co si dítě zapamatovalo a naučilo a odnáší si tyto znalosti domů (Havlínová a kol., 2006., s. 34).

Mezi kurikuly je ale velký rozdíl. Proto byl zaveden pojem **skryté kurikulum**. Jedná se o „*všechny normy a postoje, jež se žáci naučí uvnitř edukační instituce, ale které nejsou výslovně uvedeny mezi vymezenými cíli dané instituce*“ (Průcha, 1997, s. 267 in Havlínová a kol. 2006, s. 35). Jako skryté kurikulum můžeme brát celý rozsah, který škola pro podporu zdraví tvoří. Skryté kurikulum můžeme dále rozdělit na poznané a nepoznané. Poznané kurikulum je vlastně nejdůležitější složkou skrytého kurikula u podpory zdraví, je totiž podporováno to, co je zdraví užitečné a odstraňováno to, co zdraví škodí. Další důležitou složkou kurikula podpory zdraví je **explicitně vyučované kurikulum**. Toto kurikulum již pracuje s jednotlivými tématy podpory zdraví popř. prevenci nemocí (Havlínová a kol., 2006, s. 31-37).

Každá škola si může zvolit, zda bude vytvářet vlastní projekt podpory zdraví, který bude uskutečňovat v ročních plánech, anebo může sama jít vlastní cestou, udělat syntézu zásad obsažených ve vzdělávacích programech a programech podporujících zdraví a vložit je do vlastního kurikula. (Havlínová a kol., 2006, s. 31-37).

2 ZDRAVÁ MATEŘSKÁ ŠKOLA

Zdravá mateřská škola je alternativní mateřská škola. Grecmanová ve své knize uvádí, že alternativní škola v obecném pojetí „*zahrnuje všechny druhy škol, které se odlišují v mnohých aspektech (zřizovatel, financování, spravování, pedagogický aspekt) od běžných, státních, normálních škol dané vzdělávací soustavy*“ (Průcha, 1996 in Grecmanová, Urbanovská a kol., 1998, s. 145). Zelina ve své knize uvádí, že „*alternatívna škola pracuje na úrovni systémovej alternatívy, tj. líši sa vo všetkých (alebo väčšine) základných znakov od tradičnej školy, obsahuje novoformulované ciele, ktoré indikujú potrebu zmeny na úrovni systému, jeho štruktúry a dynamiky*“ (Zelina, 2000, s. 13).

Obě dvě uvedené definice alternativní školy jsou zcela pochopitelné a srozumitelné. Proto z daných definic můžeme Zdravou mateřskou školu zařadit do alternativních škol.

V dnešní době již existuje projekt Zdravá škola. Na tento projekt navázala Zdravá mateřská škola. Prvním z důvodů pro vytvoření ZMŠ byl projevující se zájem ze strany učitelů a ředitelů. Dalším důvodem bylo, aby na děti bylo z hlediska zdraví působeno již dříve než na základní škole. Mateřská škola je totiž první institucí, kde se dítě setkává s okolním světem mimo rodinu. Tato alternativní škola má u dítěte vzbudit zájem o zdraví, podporu zdraví, naučit je zdravé životní návyky a zdravý životní styl (Havlínová a kol., 1995, s. 15-17).

Mateřská škola podporující zdraví má dva cíle, kterých se drží:

1. Přispívá k lepším podmínkám pro tělesnou, duševní a společenskou pohodu dítěte po dobu jeho působení v mateřské škole
2. Přispívá ke zdravému životnímu stylu dítěte, odolnosti vůči stresu, únavě atd.

(Havlínová a kol., 1995, s. 17)

2.1 Filozofie, principy a zásady mateřské školy podporující zdraví

Projekt Zdravá mateřská škola má dány určité zásady, principy a filozofii, které by měla mateřská škola využívat a zařazovat je plně do svých kurikul.

2.1.1 Filozofie programu

Každá mateřská škola, která se rozhodla přistoupit na program podporující zdraví, musí přijmout určitá nová filosofická východiska a principy činnosti. Všichni členové také musejí vědět, že zdraví není jen nepřítomnost nemoci, ale jedná se o celkovou duševní a

tělesnou pohodu, kterou má každý člověk individuální. Důležitým cílem pro projekt podpory zdraví v mateřské škole je, aby se děti v mateřských školách naučily zásadám, postojům, návykům a dovednostem, které podporují zdraví (Havlínová, Vencálková, 2008, s. 18).

„Filozofie podpory zdraví je společná všem oblastem péče o zdraví a je zvláště využívána při tvorbě a uskutečňování programů, které cílevědomě umísťují svou působnost do sociálního prostředí, kde lidé žijí nebo pracují“ (Havlínová, Vencálková, 2008, s. 18).

Dnešní pojetí zdraví k sobě váže dva přístupy ke zdraví: holistický a interakční přístup. Holistický přístup znamená, že je zdraví bráno jako celek – zdraví organismu, psychiky i osobnosti. Interakční přístup je rozdělen na více úrovní – biologickou, psychologickou, interpersonální, sociálně – kulturní, environmentální (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 18-25).

Filozofie podpory zdraví se také soustřeďuje na pocit pohody člověka, snaží se předejít stresovým situacím a s nimi vznikajícímu stresu, snaží se udělat mateřskou školu lepší (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 18-25).

Každý člověk, který se stane součástí kurikula zdraví, by měl dbát na jeho filozofii. Nejde pouze o to, aby se držel daných stanovisek, jde také o to, aby daným filozofickým stanoviskům věřil a šířil je dál do svého okolí.

2.1.2 Integroující principy

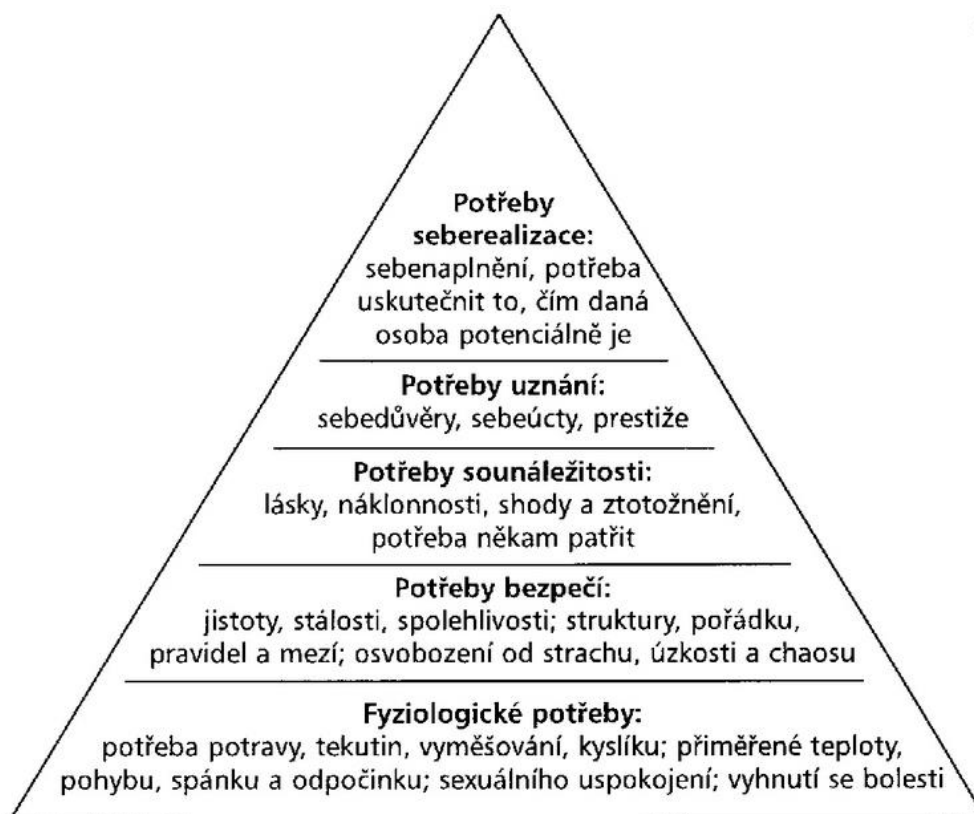
Program podpory zdraví obsahuje dva důležité principy, které jsou použity, jak v mateřské škole podporující zdraví, tak na základní škole podporující zdraví. Tyto principy popsala Havlínová (2008, s. 26) :

1. Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa

Každý člověk má na své okolí určité nároky, co se týče potřeb. Uspokojování těchto potřeb nám přináší štěstí a pohodu. Nedostatečné uspokojování základních potřeb vede ke stresu a následné frustraci. Mateřská škola proto dbá o uspokojování lidských potřeb (potřeb dětí) a snaží se je uspokojovat. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s.26-32).

Maslow je nejznámější člověk, který se zabýval lidskými potřebami. Vytvořil tzv. model neboli hierarchii přirozených lidských potřeb (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 26-32).

Obr. 1 Hierarchie potřeb podle A.Maslowa (Havlíková a kol., 2008, s. 28)

Mateřská škola si volí uspokojování potřeb na základě potřeb jednotlivých dětí a na jejich individuální potřeby.

2. Rozvíjení komunikace a spolupráce

„Komunikace je proces vytváření významu mezi dvěma nebo více lidmi“ (Tubbs, 1991 in Čapek, 2013, s. 127).

Jedná se o určitý proces, ve kterém dochází k přivlastňování důležitých dovedností, díky kterému je vyhověno potřebám dítěte, rodiče i učitele. Může přispívat k pohodové atmosféře ve škole i třídě.

Komunikace může probíhat několika způsoby: verbálně, neverbálně a prostřednictvím určitého jednání. Je důležitým bodem při dorozumívání dětí mezi sebou, dětmi s učitelem, dětmi s rodiči a rodiči s učitelem. Spolupráce se všemi účastněnými je velmi důležitá a napomáhá k pohodě a správnému rozvoji jedince.

Komunikace v mateřské škole podporující zdraví je brána jako významná podmínka veškerého učení a spolupráce. Důležitým prostředkem využívaným v mateřské škole ke

komunikaci je komunitní kruh, který slouží k navození pocitu bezpečí, uznání a sounáležitosti (Bytešnicková, 2012, s. 97).

Spolupráce a komunikace je v kurikulu podporujícím zdraví brána jako cíl i prostředek (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 51-54).

2.1.3 Zásady podpory zdraví

Tyto zásady byly vytvořeny na základě vzájemného působení rodiny, dítěte, mateřské školy, legislativy, obce, společnosti a přírody. Každá mateřská škola by se měla danými zásadami řídit, měla by je plně zapojit do svých kurikul. Nesmí být vynechána žádná zásada. Těchto zásad je celkem dvanáct:

- Učitelka podporující zdraví
- Věkově smíšené třídy
- Rytmický řád života a dne
- Tělesná pohoda a volný pohyb
- Správná výživa
- Spontánní hra
- Podnětné věcné prostředí
- Bezpečné sociální prostředí
- Participativní a týmové řízení
- Partnerské vztahy s rodiči
- Spolupráce mateřské školy se základní školou
- Začlenění mateřské školy do života obce

(Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 39-86)

a) Učitelka podporující zdraví

Nejdůležitějším činitelem působícím v mateřské škole na děti je učitelka. Učitelka je s dětmi v neustálém kontaktu, proto je důležité, aby dbala na podporu zdraví u dětí a vedla je ke zdravému životnímu stylu.

Podle mě je velmi těžké utvářet u cizích zdravý postoj svému okolí, světu a sami tento postoj nesdílet. Proto je velmi důležité, aby sama učitelka měla ujasněn svůj postoj ke zdraví a řídila se jím. Děti se často učí nápodobou (opakuji, to co vidí u své učitelky), proto je důležité, aby na učitelce viděly prvky zdravého životního stylu (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 39-41).

b) Věkově smíšené třídy

Pro každého člověka je přirozené vyskytovat se ve věkově smíšené skupině lidí. V klasických mateřských školách není na věkově smíšené třídy kladen důraz, děti jsou většinou rozděleny do věkově rozdělených tříd.

V mateřské škole podporující zdraví je kladen na tyto věkově smíšené třídy důraz. Děti mají lepší podmínky pro probíhající socializaci, lépe se začleňují později do kolektivu. Důležitým činitelem při věkově smíšených třídách je učitelka, která musí přizpůsobovat výuku přesně podle individuálních potřeb dětí, klást na děti přiměřené nároky, umožňovat mladším dětem pozorování starších dětí (mladší děti se pozorováním učí od starších), nechat starší děti pomáhat mladším. Důležitým faktorem je také správný počet dětí ve třídě – při větším počtu nemusí být práce učitelky efektivní a děti starší nemusejí být tolik vytíženi, jak by měly, malí toho zase mohou mít příliš. (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 42-46).

U takto smíšených tříd si zároveň musíme dát pozor na možnost soutěživosti mezi staršími a mladšími dětmi – z přehnané soutěživosti může začít vznikat šikana (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 42-46).

c) Rytmický řád života a dne

„Mateřská škola podporující zdraví stanovuje a dodržuje taková rámcová pravidla uspořádání života a dne, která zabezpečují rytmičtý řád a umožňují učitelce uspokojovat individuální potřeby dětí, pružné rozhodování, vzájemnou informovanost a komunikaci s rodiči“ (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 47).

Každé dítě, ať se jedná o mateřskou školu podporující zdraví nebo jakoukoli jinou potřebuje mít stanovený řád, kterého se bude držet, zároveň je ale důležitá přiměřená svoboda dítěte. Také by měl být kladen důraz na dodržování správného intervalu mezi jídly (max. 3 hodiny, střídání různých aktivit).

Důležitým faktorem je také připravit dítě na pobyt v samotné mateřské škole. Mnoho mateřských škol pořádá tzv. před-adaptační a adaptační období pro děti, kdy mohou spolu s rodiči navštívit mateřskou školu před nástupem, zvyknout si na nové prostředí, na děti, na denní režim.

Učitelka by měla zohledňovat individuální potřeby jednotlivých dětí např. z hlediska spánku. Dítě, které není unavené a nemá potřebu spánku v poobědních hodinách, bychom měli nechat listovat knížkou, nebo mu připravit jiné klidové aktivity (Bacus, 2009, s. 19).

Učitelka by neměla přehnaně dbát na přesné časové uspořádání dne. Měla by podle situací a individuálních potřeb dětí uspořádat denní režim. (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 47-51).

d) Tělesná pohoda a volný pohyb

Pro dítě je důležitý z hlediska podpory zdraví posilovat jeho organismus dostatkem volného pohybu. Volný pohyb je pro dítě nepostradatelný z hlediska zdravého vývoje. Pravidelný přiměřený pohyb může mít na děti dobrý vliv z hlediska stresu a prevenci civilizačních chorob. V mateřské škole podporující zdraví se také dbá na to, aby děti měly v programu činnosti, které podporují organismus, rozvíjí dostatečně pohyb a podporují a rozvíjí individuální tělesné schopnosti. Do této zásady patří také správná hygiena a prevence respiračních nemocí. Učitelka by ovšem měla dát pozor na nadměrné přetěžování dětí a brát ohled na jejich spontánní pohyb a hru (Havlíková, Vencálková a kol., 2008, s. 57-60).

e) Správná výživa

V dnešní době je tato zásada zapojena už zcela do všech mateřských škol. Správnou výživu a úměrné rozdělení jídel do celého dne můžeme vidět, jak ve školách podporujících zdraví, tak v klasických mateřských školách.

Je důležité, aby byla vhodně zajištěna správná výživa dětí, v potravě bylo obsaženo přiměřené množství ovoce, zeleniny, libového masa, ryb a ostatních surovin nezbytných pro zdravý vývoj dítěte. Důraz je také kladen na spolupráci rodiny, která by měla zajišťovat zdravé výživové a stravovací návyky a samozřejmě dodržování hygienických nároků na stravování dětí.

Pozor bychom si měli dát na jednotvárnou stravu, malou konzumaci ovoce a zeleniny, špatnou volbu porcí pro dítě atd. (Havlíková, Vencálková a kol. 2008, s. 57-59).

f) Spontánní hra

Spontánní hra v dnešní době není výsadou pouze zdravé mateřské školy. Forma spontánní hry se používá ve všech mateřských školách. Každá ze škol si totiž uvědomuje, že hra je základní formou lidské aktivity a je nezbytná pro sebezobzvládnutí učení, rozvíjení schopností, získává nové zkušenosti.

Z této zásady také vyplývá, že by prostředí mateřské školy mělo být adekvátně připraveno pro hru. Ve třídě by měla být spousta pomůcek určených ke hraní. Je však potřebné, aby děti měly na spontánní hru dostatek času, učitelka jim do činnosti přiměřeně zasahovala a děti měly volný přístup k hračkám (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 61-64).

g) Podnětné věcné prostředí

Úkolem mateřské školy podporující zdraví by mělo být neustálé vytváření estetického, podnětného, vstřícného a hygienicky nezávadného prostředí. Mateřská škola by měla dbát na vytváření správných materiálně – technických podmínek ve škole a starat se o jejich zdravotní nezávadnost. Do této zásady proto můžeme zařadit dostatečně velké prostory v MŠ, správné ukládání lehátek na spaní, udržování celého prostředí v čistotě, zhotovení hracích a pracovních koutků atd. Pozor bychom si měli dávat na nadměrné používání počítačových přístrojů, nadměrné přetápění v místnostech, správné umístění hraček na dostupná místa. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 65-68)

h) Bezpečné sociální prostředí

Bezpečné sociální prostředí by mělo být prioritou každé mateřské školy. Mělo by být postaveno na základě důvěry, úcty, spolupráce mezi jednotlivými jedinci a vzájemné solidarity. Prioritou této zásady by mělo být ustavičné zlepšování vztahů mezi všemi zúčastněnými skupinami, které tvoří mateřskou školu a neustálá péče o zdravý sociální rozvoj dětí. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 69-71).

i) Participativní a týmové řízení

Klíčovým činitelem v této zásadě je sama ředitelka školy. Jejím důležitým úkolem je porozumět a pochopit své spolupracovníky a podřízené, jejich změny chování v určitých

situacích, udržovat zájem o podporu zdraví a podporovat je v dalším vzdělávání a vést své spolupracovníky a podřízené k vzájemné toleranci, týmové spolupráci.

Je potřeba si uvědomit, že v realizaci této zásady může ředitelce nastávat problém v samotné praxi. Učitelky nemusejí být ochotny měnit své stávající způsoby práce, celkové komunikace a hlavně způsob života. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008., 72-76)

j) Partnerské vztahy s rodiči

„Mateřská škola podporující zdraví rozvíjí společenství mateřské školy a rodiny jako nejsilnější záruku účinnosti projektu podpory zdraví. Společenství vzniká prolínáním vlivů z rodiny do mateřské školy a opačně na základě vzájemné tolerance, partnerství a otevřenosti“ (Havlínová, Vencálková a kol., 2008., s. 77).

Mateřská škola by měla úzce spolupracovat s rodinou, měla by rodinu i dítě dostatečně připravit na vstup do mateřské školy. Rodiče by se měli zajímat a účastnit vzdělávacího procesu ve škole a na akcích školy. Důležité jsou také třídní schůzky, kterých by se měli rodiče pravidelně účastnit, aby si poslechli, jaké jsou pokroky jejich dětí. Škola podporující zdraví by také měla rodičům nabízet odbornou pomoc při jejich problémech. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 77-80).

Je potřebné, aby se učitelka s rodiči přesně domlouvala na vhodném termínu třídních schůzek, brala ohled na vytíženost rodičů a termíny přizpůsobovala podle nich (Lažová, 2013, s.25-27).

Udržování dobrých vztahů s rodiči je v dnešní době důležitou složkou všech mateřských škol. Nemusí se jednat pouze o alternativní školy – v tomto případě Zdravou mateřskou školu. Učitelé si moc dobře uvědomují důležitost spolupráci mezi nimi a rodiči.

k) Spolupráce mateřské školy se základní školou

V mateřské škole je usilováno o souhru s ní a základní školou. Pro podporu zdraví je důležitý přirozený přechod dítěte na základní školu bez známek stresu a nervozity. ZMŠ usiluje o připravení rodičů na přechod dětí do základní školy, jsou realizovány jednotlivé kroky pro spolupráci mezi těmito institucemi. ZŠ a MŠ se mohou podílet na společných akcích, mohou se navzájem navštěvovat, seznamovat děti s učiteli atd.

Důležité je, aby se zdravá mateřská škola snažila projevit zájem vůči základní škole, jinak by totiž k vzájemné spolupráci vůbec nemuselo dojít. (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 82-85).

1) Začlenění mateřské školy do života obce

Mateřská škola podporující zdraví by měla spolupracovat s obcí a s jejími představiteli. Měla by pomáhat obci, začleňovat ji do svých aktivit a akcí, podílet se s ní na organizaci. Měla by také komunikovat a spolupracovat na zlepšení společných problémů (Havlínová, Vencálková a kol., 2008, s. 86-89).

Často bývá tato zásada jednou z těch, které poukazují na rozdíl mezi ZMŠ a běžnou mateřskou školou. Mnoho běžných mateřských škol neklade důraz na spolupráci s obcí a jejími představiteli.

3 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

Pro každou úroveň vzdělávání je vytvořen Rámcový vzdělávací program. Tento program udává přesný povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání. (Švarcová, 2008, s. 68)

Školní vzdělávací program je školní kurikulum, které je tvořeno z rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV). Jak píše Syslové ve své knize, RVP PV „představuje zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů, určuje společný rámec, který je třeba zachovávat“ (Syslová, 2012, s. 211). Jedná se o jedinečný dokument, podle kterého je vykonáváno vzdělávání dětí v konkrétních mateřských školách. V tomto dokumentu je obsažen celkový projekt práce mateřské školy na dané časové období. (Syslová, 2012).

RVP PV je podle zákona rozhodujícím dokumentem pro pedagogy, zřizovatele, odborné a sociální partnery (Smolíková, 2006, s. 6).

Koťátková píše, že ŠVP „*má vystihovat vytyčení určité vzdělávací cesty s jasně formulovanými cíli, naznačeným procesem práce a očekávanými efekty v různých oblastech vzdělávání*“ (Koťátková, 2014, s. 119).

Povinnost vypracovat ŠVP je mateřským školám ukládána již od roku 2007. ŠVP je také ze zákona veden jako veřejný dokument, ke kterému musí mít přístup veřejnost. Můžeme tedy říci, že se jedná o dokument, ve kterém je napsáno konkrétní fungování školy a tímto dokumentem se musí řídit pedagogové v dané škole a naplňovat jeho podmínky pro práci s dětmi a také při vypracovávání třídních vzdělávacích programů (Průcha, Koťátková, 2013).

Dnes si každá mateřská škola vytváří svůj školní vzdělávací program. Každý z těchto ŠVP jsou originálem a většinou jsou tvořeny ředitelkami škol. Podle mého názoru je ale lepší, když ředitelky rozdělí práci na ŠVP mezi jednotlivé učitelky. Ředitelka nebude na tolik vytížená a učitelky si lépe sžijí s ŠVP. Mnoho ředitelk ale pracuje na školním vzdělávacím programu samo a nezapojuje vůbec své zaměstnance.

Podle Průchy a Koťátkové (2013) by měl ŠVP obsahovat základní strukturu:

1. Identifikační údaje o mateřské škole, její charakteristiku a charakteristiku vzdělávacího programu, podmínky a organizaci vzdělávání
2. Vzdělávací obsah (integrované bloky)

3. Evaluace

(Průcha, Kořátková, 2013, s. 81)

3.1 Obsah ŠVP PV

V RVP PV je uvedeno, jaké věci má školní vzdělávací program obsahovat. Strukturu i názvy si volí pedagogický sbor sám. Učitelé si také volí formu stylizace, té se ale musí po celou dobu práce se ŠVP držet. „Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“ je oficiálním názvem dokumentu.

Podle Svobodové (2010) je ŠVP rozděleno následně:

a. Identifikační údaje o mateřské škole

Identifikační údaje by měly být prvním bodem v ŠVP. Je zde zahrnut: název školy, adresa, zřizovatel, ředitel, datum schválení, zaměstnanci a platnost ŠVP. Dále je možné uvést informační údaje jako internetové stránky školy, název programu, právní formu organizace atd. (Svobodová, 2010, s. 33-36).

b. Obecná charakteristika školy

Do této kapitoly je uváděno to, co je pro danou školu důležité a co může ovlivnit specifiku samotného programu, nebo například jeho realizaci. Může zde být zahrnuta informace o budově, lokalitě, počtu tříd, zaměření školy a zaměření programu (Svobodová, 2010, s. 33-36).

c. Charakteristika vzdělávacího programu

Tato část ŠVP je klíčovou částí tohoto programu, protože uvádí záměry do budoucna a zejména jeho filozofii, ze které je vycházeno. V této části je důležité vymezit, čeho chceme, aby náš ŠVP dosáhnul, co je pro školu nejdůležitější (Svobodová, 2010, s. 33-36).

d. Podmínky vzdělávání

Na základě analýzy se určí, jaké podmínky se pro dané vzdělávání vytvoří. Důležitým pomocníkem při tvorbě této části programu je RVP PV, z kterého budeme vycházet a porovnávat. Vyhovující podmínky se zpravidla nechávají. Ostatní se většinou zlepšují podle možností, které máme (Svobodová, 2010, s. 33-36).

e. Věcné podmínky

Do této kapitoly patří zejména materiální vybavení školy a třídy. Kromě vybavení školy je zde i uspořádání a využívání daných materiálních pomůcek (Svobodová, 2010, s. 33-36).

f. Živospráva

Tato kapitola se týká jídelníčku, stolování, pitného režimu, pobytu venku a dále vzoru učitelky. Odpovědi na tyto body by měly být udány zřetelně a jasně (Svobodová, 2010, s. 33-36).

g. Psychosociální podmínky

Zde jsou zahrnuty otázky ohledně bezpečí v mateřské škole, pečování o děti, jejich zabezpečení celkové pohody (Svobodová, 2010, s. 33-36).

h. Organizace chodu

Tato část informuje o tom, jak je zabezpečen chod školy, tak aby vyhovoval dětem, zaměstnancům i rodičům. Zde je napsáno, kdy se zařazují spontánní hry, kdy řízené činnosti atd. (Svobodová, 2010, s. 33-36)

i. Řízení

Popisuje požadavky na pracovníky, řízení mateřské školy, pravidla chování všech zaměstnanců, zkvalitňování služeb poskytovaných školou (Svobodová, 2010, s. 33-36).

j. Personální zajištění

Zahrnuje zaměstnance školy a jejich následné rozdělení práce v mateřské škole. Jsou zde zahrnuti specializovaní pracovníci, logopedové. Zapisuje se zde také optimální počet pracovníků na třídu (Svobodová, 2010, s. 33-36).

k. Spoluúčast rodičů

Popisuje zapojení rodičů do dění v mateřské škole, jejich spolupráci s vedením mateřské školy, možné sponzorské dary atd. (Svobodová, 2010, s. 33-36).

Spoluúčast rodičů je důležitou součástí každé mateřské školy. Proto by zapojení rodičů mělo být uvedeno v ŠVP. Rodiče se mohou účastnit akcí školy, mohou přispívat atd.

l. Organizace vzdělávání

Tato kapitola podrobně popisuje vnitřní uspořádání dané školy – počty dětí ve třídě, jejich věk, metody a formy práce, ostatní specifika. Základní informace bývají zařazeny již do úvodní části ŠVP – charakteristika školy, tady dochází k jejich rozšíření (Svobodová, 2010, s. 33-36).

m. Obsah vzdělávání v ŠVP PV

Tato kapitola je přesněji popsána v RVP PV (kapitola 4 a 5). Do této kapitoly většinou zařazujeme integrované bloky, kterých jsou součástí cíle a činnosti. Každý si rozsah integrovaných bloků může určit sám, ale musí být zpracován tak, aby s ním mohly učitelky dále pracovat. Vzdělávací obsah by měl korespondovat s RVP PV a obsahovat všech pět vzdělávacích oblastí.

n. Evaluace

Obsahuje evaluaci celé školy a evaluaci jednotlivých tříd. Evaluace obsahuje zhodnocení cílů programu, kvalitu podmínek vzdělávání, kontroluje plán a realizaci obsahu vzdělávání, práci pedagogů, výsledky vzdělávání (Svobodová, 2010, s. 33-36).

Evaluace je podle mě hodně důležitou složkou každého ŠVP. Ředitelka i učitelky si ze zpětné vazby mohou vzít ponaučení a vyvarovat se chyb ve své práci.

3.2 Tvorba ŠVP z hlediska podpory zdraví

Prvním bodem při tvorbě školního kurikula podporujícího zdraví by mělo být vyhledávání a shromažďování materiálů možných k použití tvorbě kurikula. Důležité je podrobné seznámení s kurikulem zdravé mateřské školy studiem odborné literatury. Mateřská škola by si měla ujasnit praktiky, které už pro podporu zdraví vykonává a jsou v souladu s kurikulem podpory zdraví, a praktiky, které nejsou v souladu s kurikulem a realizaci vlastního kurikula podpory zdraví brzdí. Důležité je tedy prozkoumat podmínky a konání školy (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 167-180).

Pro mateřské školy, které již jsou zapojeny do kurikula podpory zdraví, platí, že vycházejí z analýzy mateřské školy, ty které ovšem ještě kurikulum podpory zdraví zpracované nemají, musejí provést rozbor činností MŠ z hlediska individuálních potřeb dítěte,

podmínek, způsobu práce učitelky, metod a plánování (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 167-180).

Druhým krokem by mělo být posouzení získaných informací. Všichni účastníci musejí být obeznámeni s aktivitami a metodami práce podporujících zdraví. Také se všichni musejí dohodnout na přijatelných získaných informacích, které budou využívány a budou prospívat ke zdravému rozvoji dítěte a k jeho zdravému životnímu stylu (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 167-180).

Dále si mateřská škola musí vytyčit písemnou formu kurikula. Každá tato písemná forma je stanovena na 4 roky. Po tomto období dochází k vylepšení, přepracování a zhodnocování kurikula, které je následně napsáno v evaluaci. Každá škola podporující zdraví musí podporu zdraví uvést na začátku ŠVP a následně tento fakt odůvodnit (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 167-180).

Následně pokračují téměř stejným způsobem jako klasické mateřské školy. Obsah školního vzdělávacího programu ve zdravé mateřské škole a klasické mateřské škole je poměrně stejný. Výjimku tvoří pouze podmínky vzdělávání, do kterých jsou zakomponovány dva integrující principy podpory zdraví a charakteristika programu, ve které je napsána filosofie podpory zdraví a dlouhodobé záměry podpory zdraví. Taktéž do programu bývají zapojeny zásady podpory zdraví, které jsou převzaty od Havlíkové (2008) a kterých se mateřské školy většinou drží (Havlíková, Vencálková a kol., 2006, s. 167-180).

Můžeme tedy říct, že mateřská škola podporující zdraví je ve tvorbě ŠVP hodně podobná běžné mateřské škole.

3.3 Shrnutí teoretické části

Teoretická část bakalářské práce se zaměřuje a charakterizuje podporu zdraví a popisuje začlenění mateřské školy do podpory zdraví.

V první kapitole je obecně shrnuta podpora zdraví. Je zde uveden obecný výklad podpory zdraví, následně je uvedena jako součást komunity a školního kurikula.

Ve druhé kapitole je popsána Zdravá mateřská škola. V první části je definovaná alternativní škola. Je důležité si uvědomit a chápat pojem alternativní škola, abychom následně mohli zařadit Zdravou mateřskou školu do tohoto typu škol.

Dále je Zdravá mateřská škola napsána z obecného hlediska a uvedeny jsou filozofie, zásady a integrující principy. Jsou zde zapsány důvody, proč byla mateřská škola podporující zdraví vytvořena, V každé z těchto podkapitol je důkladně rozepsáno, o co se jedná.

V poslední kapitole je popsán ŠVP. Je zde uvedeno z čeho ŠVP vychází, jsou zde vypsány všechny body, které by měly být v tomto dokumentu obsaženy. Dále je popsán ŠVP ve Zdravé mateřské škole. Z této podkapitoly si můžeme všimnout odlišností v těchto dokumentech.

Teoretické část posuzuje Zdravou mateřskou školu spíše, jako přínosnou alternativní školu, která je ideálním místem pro růst a vývoj dětí předškolního věku. Filozofie, zásady a principy jsou postaveny tak, aby byly co nejvíce ku prospěchu nejenom pro děti, ale také pro rodiče a zaměstnance školy.

Teoretická část je důležitá pro navázání následující praktické části, kde již bude navazovat obsahová analýza textu. Budou analyzovány školní vzdělávací programy ze 4 škol.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 KVALITATIVNĚ ORIENTOVANÝ VÝZKUM

4.1 Výzkumná strategie a postup

V praktické části práce se budu zabývat analýzou školských vzdělávacích mů a následným srovnáním běžných mateřských škol a mateřských škol podporujících zdraví. Kvalitativním šetřením analyzuji 4 školní vzdělávací programy z menších obcí Zlínského a Středočeského kraje. Utvořila jsem 9 kategorií, ve kterých srovnám tyto mateřské školy a budu se snažit najít rozdíl mezi nimi. V mé druhé utvořené kategorii jsem použila 12 zásad od Havlínové (2008) z knihy Kurikulum podpory zdraví. Jedná se o zásady, kterých by se měly mateřské školy podporující zdraví držet, proto na základě těchto zásad se budu snažit ukázat zásadní rozdíl v mateřské škole podporující zdraví a v běžné mateřské škole. V následné interpretaci pod danými kategorií utvářím srovnání těchto dvou typů mateřských škol

4.2 Cíle výzkumu

V mé práci jsem si stanovila jeden **hlavní výzkumný cíl**:

- Analyzovat školské vzdělávací programy v mateřských školách s důrazem na podporu zdraví dětí předškolního věku.

Dále jsem si stanovila **dílčí výzkumné cíle**, které vyplývají z mého hlavního cíle.

- Odkrýt obsahové rámce ve školních vzdělávacích programech ve Zdravé mateřské škole.
- Porovnat rozdíly mezi školskými vzdělávacími programy Zdravé mateřské školy a běžné mateřské školy.

4.3 Výzkumné otázky

Z cílů mého výzkumu jsem si vytvořila výzkumné otázky:

- Jaké obsahové rámce jsou ve školních vzdělávacích programech ve Zdravé mateřské škole?
- Jaké rozdíly jsou mezi školskými vzdělávacími programy zdravé mateřské školy a běžné mateřské školy?

4.4 Zkoumané případy

Jako můj výzkumný vzorek jsem si zvolila čtyři školní vzdělávací programy. Dva z těchto školních vzdělávacích programů byly z mateřské školy podporující zdraví a dva další byly z běžných mateřských škol. U těchto školních vzdělávacích programů jsem se rozhodla, že je budu analyzovat a následně srovnávat školské vzdělávací programy z mateřské školy podporující zdraví a z běžné mateřské školy. Pro větší přehled jsem označila tyto školní vzdělávací programy zkratkami (MŠ1, MŠ2, MŠ3, MŠ4).

4.5 Výzkumné metody

Ve výzkumné části bakalářské práce bude použita metoda obsahové analýzy dokumentů, v mém případě se jedná o obsahovou analýzu školských vzdělávacích programů. Analyzuji čtyři školní vzdělávací programy malých obcí ze Zlínského a Středočeského kraje.

Obsahová analýza je prováděna pomocí kvalitativního výzkumu. Pomocí obsahové analýzy porovnávám školské vzdělávací programy z běžných mateřských škol a školské vzdělávací programy ze mateřských škol podporujících zdraví.

4.6 Analýza údajů

Ze školních vzdělávacích programů jsem si určila kategorie. V jedné z kategorií jsem poté použila zásady podpory zdraví podle Havlínové (2008). Ostatní kategorie jsem utvořila na základě obsahu školských vzdělávacích programů tak, aby se z hlediska obsahové analýzy daly ŠVP nejprve analyzovat a následně srovnat mezi sebou.

Jedná se o následující kategorie:

- Podmínky vzdělávání
- Filozofie mateřských škol (Havlínová, 2008) – stěžejní tabulka
- Cíl programu
- Téma
- Organizace vzdělávání
- Spolupráce mateřské školy a rodiny
- Spolupráce s obcí
- Spolupráce s institucemi
- Integrovaný blok

4.7 Tvorba vlastní teorie

Z následujících tabulek budu analyzovat školní vzdělávací programy, budu zkoumat jejich obsahové rámce. Každá podkapitola je analýzou části dokumentu ze všech ŠVP. Pod tabulkou bude vždy přidána interpretace – shrnutí tabulky. V interpretacích se budu snažit odpovědět na své výzkumné otázky, tudíž splnit cíle výzkumné části práce.

4.7.1 Podmínky vzdělávání

Jako první kategorii při analýze školských vzdělávacích programů jsem si zvolila podmínky vzdělávání. Ve všech školských vzdělávacích programech, ať se jednalo o školský vzdělávací program s podporou zdraví nebo klasický školský vzdělávací program, byla v prvních stránkách dokumentu charakteristika dané školy a její materiální vybavení. Proto mi přišlo důležité, vytvořit kategorii Podmínky vzdělávání, ve které jsem shrnula i charakteristiku školy i materiální vybavení každé z nich.

Podmínky vzdělávání	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Velikost obce	Menší obec ve Zlínském kraji, žije zde 939 obyvatel.	Menší obec ve Středočeském kraji, která má 2221 obyvatel.	Menší obec ve Zlínském kraji, která má 748 obyvatel.	Město ve Zlínském kraji, které má 12 500 obyvatel.
Počet tříd	2 třídy	5 tříd	1 třída	4 třídy
Věk dětí ve třídě	Třídy jsou rozděleny podle věku – 2,5-5 let a 5-7 let.	Smišená třída, děti od 3 do 6-7 let.	Smišená třída od 3 do 6-7 let.	věkově smíšené třídy, které navštěvují děti od 3 do 6-7 let.
Počet pedagogických pracovníků	Ve škole jsou 3 pedagogičtí pracovníci.	Ve škole je 11 pedagogických pracovníků. Z toho pouze 10 má odbornou kvalifikaci a 1 si potřebnou kvalifikaci dodělává.	Ve škole jsou 3 pedagogičtí pracovníci.	Ve škole je 8 pedagogických pracovníků.

Podmínky vzdělávání	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Počet pedagogických pracovníků s VŠ	Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na mateřskou školu má pouze ředitelka škola a to titul Bc.	Je uveden pouze magisterský titul u ředitelky MŠ, u ostatních pedagogických pracovníků není vysokoškolský titul uveden.	Je uveden pouze magisterský titul ředitelky MŠ. U ostatních pedagogických pracovníků není vysokoškolský titul uveden.	Je uveden pouze bakalářský titul ředitelky MŠ.
Další vzdělávání pedagogických pracovníků	Pedagogičtí pracovníci se dále vzdělávají a mají o vzdělání zájem.	Pedagogičtí pracovníci se účastní vzdělávacích kurzů.	Není uvedeno.	Je uvedeno, že se učitelky systematicky vzdělávají.
Specializované třídy	Ve škole nejsou specializované třídy.	Ve škole nejsou specializované třídy.	Ve třídě nejsou specializované třídy.	Ve třídě nejsou specializované třídy.
Sociální zařízení u třídy	V každém patře MŠ je jedno sociální zařízení, které je v těsné blízkosti u třídy.	Každá třída má své vlastní sociální zařízení v těsné blízkosti třídy.	Třída má své vlastní sociální zařízení v těsné blízkosti u třídy.	Každá třída má své sociální zařízení v těsné blízkosti třídy.
Kuchyň	Mateřská škola má svoji vlastní kuchyň, kde se připravuje jídlo pro děti.	Mateřská škola má svoji vlastní kuchyň, kde se připravuje jídlo pro děti.	Mateřská škola má svoji vlastní kuchyň, kde se připravuje jídlo pro děti.	Mateřské škola má svoji kuchyň, která připravuje jídlo i pro jiné MŠ.
Jídelna	Stoly a židle sloužící v době jídla jako jídelní.	Stoly a židle sloužící v době jídla jako jídelní.	Jídelna je oddělena od třídy. Do jídelny musí děti docházet.	V každé třídě jsou stoly a židle sloužící v době jídla jako jídelní.

Podmínky vzdělávání	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Spací místnost	V každé třídě jsou speciální lehátka na spaní pro přesný počet dětí, které navštěvují MŠ. Tato lehátka se roztahují v herní místnosti.	V každé třídě jsou speciální lehátka na spaní pro přesný počet dětí, které navštěvují MŠ. Tato lehátka se roztahují v herní místnosti na koberci.	Třída má oddělenou spací místnost od herny. Tuto místnost nazývají ložnice.	Každá třída má svou menší místnost na spaní. Tyto místnosti nazývají ložnice.
Herní místnost	V každé třídě je jedna větší herní místnost, která je rozdělená na pracovní koutky.	V každé třídě je herní místnost.	Ve třídě je herní místnost, která je určena na dopolední a odpolední aktivity.	V každé třídě je herní místnost.
Zahrada u MŠ	Rozlehlá zahrada – děti zde mají venkovní průlezký přiměřené jejich věku.	Prostorná zahrada s venkovním vybavením, které je přiměřené věku dětí. Na zahradě je pro děti vytvořen i umělý kopec.	Malá zahrada s pískovištěm a venkovním vybavením pro děti.	Rozlehlá zahrada, na zahradu má každá třída přístup z vybudované terasy.

Tab. 1 – Podmínky vzdělávání

První kategorie, kterou jsem si vytvořila je kategorie podmínky vzdělávání. V této tabulce jsem vytvořila 13 podkategorií, které se vyskytovaly ve všech čtyřech školních vzdělávacích programech. Záměrně jsem do tabulky zařadila jako první velikost obce – údaje o obcích jsem vyčetla z Českého statistického úřadu a ze stránek daných obcí. Jedná se o malé obce, které jsou zřizovateli menších mateřských škol. V této obci je vždy jen jedna mateřská škola.

Počet pedagogických pracovníků, kteří pracují v mateřské škole, vždy odpovídá počtu tříd a dětí, které mateřskou školu navštěvují. Pedagogičtí pracovníci ze škol podporujících zdraví nemusejí mít nadstandartní vzdělání oproti učitelům z běžných mateřských škol.

V mateřských školách podle školských vzdělávacích programů nejsou žádné specializované třídy.

Materiální podmínky v mateřské škole podporující zdraví jsou poměrně stejné, jako v běžné mateřské škole. Každá mateřská škola vlastní v budově vlastní kuchyň, ve které je připravováno jídlo pro děti. Jídelna se nachází v samotné třídě, nebo děti navštěvují jídelnu v jiném patře. Každá třída má svoji spací místnost tzv. „ložnici“, ve které děti tráví čas odpočinku. V této spací místnosti jsou připravena lehátka na přesný počet dětí ve třídě. Herní místnost je součástí každé třídy a ve většině případů je stejná. Herna je většinou rozdělená na „koutky“ a každý z nich je tematicky oddělen.

U každé mateřské školy je zahrada, která má venkovní vybavení přiměřené věku dětí. Pouze v MŠ2 je pro děti vytvořen umělý kopec, který děti využívají ke sportovním aktivitám, zimním aktivitám a hrám.

V základních materiálních věcech jako je jídelna, kuchyň, spací místnost, herna, vybavení místnosti se od sebe běžná mateřská škola a škola podporující zdraví zásadně neodlišují. Vše je zhotoveno podle daných norem, které všechny mateřské školy dodržují.

4.7.2 Filozofie mateřských škol

Každá mateřská škola, ať je jedná o mateřskou školu, která přistoupila na principy alternativního vzdělávání, nebo klasickou, má svoji určitou filosofii. V následující tabulce jsem se snažila odhalit filosofii jednotlivých mateřských škol. K tomu mi sloužilo jako předloha 12 zásad programu škola podporující zdraví podle Havlínové (2008), abych ukázala zásadní rozdíly mezi filosofiemi mateřské školy podporující zdraví a běžné mateřské školy. Jedná se o tabulku, která v mé práci bude stěžejní.

Filosofie mateřských škol (Havlínová)	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Učitelka podporující zdraví	Ne – v MŠ není kladen důraz na učitelku podporující zdraví, učitelka vede děti pouze ke správným hygienickým návykům a správné životosprávě.	Ano – učitelka by měla být ztožněná s programem podporující zdraví.	Ne – v MŠ není kladen důraz na učitelku podporující zdraví, učitelka vede děti pouze ke správným hygienickým návykům a správné životosprávě.	Ano – systematická práce učitelky na rozvoji své osobnosti z hlediska zdravého životního stylu.
Věkově smíšené skupiny	Ne – děti jsou rozděleny podle věku.	Ano – v MŠ jsou věkově smíšené skupiny dětí.	Ano – v MŠ jsou věkově smíšené skupiny dětí.	Ano – v MŠ jsou věkově smíšené skupiny dětí.
Rytmický řád života a dne	Ano – pravidelný denní rytmus a řád dne je flexibilní a v průběhu dne umožňuje organizace činností dětí přizpůsobit potřebám a aktuální situaci.	Ano – stanovení smysluplných pravidel pro děti, dostatečný pobyt venku, klidné a plynulé přesuny do tříd.	Ano – děti řád je pravidelný, ale zároveň flexibilní aby umožňoval organizaci činností v průběhu dne přizpůsobit potřebám dětí, aktuální situaci a stavu.	Ano – děti mají možnost se účastnit adaptačního a před-adaptačního období pro správné začlenění do chodu MŠ, podle vyváženého řádu dne a chodu MŠ se snaží zajistit individuální potřeby dětí.
Tělesná pohoda a volný pohyb	Ano – k dispozici pro volný pohyb mají rozlehnou zahradu, louku, kopce i potůčky.	Ano – učení dětí hlídat si svou termoregulaci venku, neustálé zvyšování bezpečného pohybu dětí při pobytu venku.	Ano – k dispozici pro volný pohyb mají děti menší zahradu a tematické procházky do lesa, nebo na louku.	Ano – prostory MŠ jsou dostatečně velké na spontánní pohyb, děti se učí dodržovat pravidla bezpečnosti, MŠ je vybavena náradím .

Filosofie mateřských škol (Havlíková)	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Správná Výživa	Ano – v MŠ se dětem dostává pestré vyvážené stravy, snižují množství cukrů a tuků v jídle.	Ano – zvýšený příjem čerstvého ovoce a zeleniny.	Ano – součástí jídelníčku je denně čerstvé ovoce a zelenina, bílé pečivo je občas nahrazeno pečivem tmavým a celozrnným. Jídelníček je obohacen sójou, cizrnou a dalšími luštěninami.	Ano – jídelníček sestavován s dětskou lékařkou, strava je vyvážená. Děti mají maso 3x v týdnu, zbytek tvoří zelenina, luštěniny a obilniny.
Spontánní hra	Ano – při spontánní hře je dětem k dispozici velké množství tělovýchovných pomůcek.	Ano – volný přístup k hračkám, dostatečný čas k dokončení spontánní hry, nevstupovat dítěti do hry, dítě má právo hru odmítnout.	Ano – snaží se o vyváženost spontánních a řízených aktivit.	Ano – ve třídách jsou kouty pro nejrůznější typy her, děti mají dostatečný čas pro spontánní hru.
Podnětné věcné prostředí	Ano.	Ano.	Ano.	Ano.
Bezpečné sociální prostředí	Ano – snaží se dětem vytvořit bezpečné sociální prostředí, ve kterém se děti budou cítit dobře.	Ano – nekompromisní přístup k projevům nezralého chování u dospělých, vytvoření bezpečného sociálního prostředí pro děti	Ano – Pedagogičtí pracovníci se snaží vytvořit bezpečné sociální prostředí pro děti, atmosféru pohody.	Ano – v MŠ je silně dbáno na bezpečné sociální prostředí, učitelky dbají na příznivou atmosféru ve třídě.
Participativní a týmové Řízení	Ano – ředitelka i zbytek ped. pracovníků mezi sebou komunikují a domlouvají se na postupech.	Ano – podpora zaměstnanců v aktivitách spojených s rozvojem školy, hledání nových řešení.	Ano – pro správný chod školy je důležitá vzájemná důvěra a tolerance.	Ano – všechny skupiny zúčastněných se podílí na rozhodování společných záležitostí .

Filosofie mateřských škol (Havlíková)	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Partnerské vztahy s rodiči	Ano – MŠ se snaží spolupracovat s rodinnými příslušníky.	Ano – využití vstřícných nabídek od rodičů.	Ano – MŠ se snaží spolupracovat s rodinou.	Ano – MŠ se snaží spolupracovat s rodinou.
Spolupráce MŠ a ZŠ	Ano – MŠ spolupracuje se ZŠ – účastní se stejných akcí, navštěvují se navzájem.	Ano – seznámení s programy ZŠ v okolí, účast na akcích se ZŠ, poskytování informací ZŠ o MŠ.	Ne – MŠ nemá uvedeno v ŠVP, že by spolupracovala s nějakou ZŠ ve svém okolí.	Ano – MŠ spolupracuje se ZŠ .
Začlenění MŠ do života obce	Ano – MŠ začleňuje obec .	Ano – MŠ začleňuje obec.	Ne – MŠ obec nezačleňuje.	Ano – MŠ začleňuje obec .

Tab. 2 – *Filosofie mateřských škol*

Z mé obsáhlé tabulky jasně vyplynulo, že se mateřské školy ve svých filosofiích příliš neliší. Razantním rozdílem mezi školami je u hned prvního uvedeného bodu – Učitelka podporující zdraví. V mateřských školách podporujících zdraví je na učitelku z hlediska zdraví kladen velký důraz. Jak již jsem uvedla v teoretické části mé bakalářské práce, učitelka v programu podpory zdraví je brána tak, že svým chováním, náladami a postoji přímo působí na žáky, rodiče a své okolí. Proto by měla být příkladem tohoto programu. V klasických mateřských školách na učitelku už takový důraz kladen není. Učitelka v běžné mateřské škole nemá předepsáno, že by měla dbát na vlastní zdravý životní styl.

V mateřských školách podporujících zdraví je další důležitou zásadou věkově smíšené třídy. V mnoha běžných mateřských školách jsou smíšené třídy, ať už z důvodu malého počtu dětí, nebo lepšího začlenění dětí do smíšených skupin. V běžné MŠ1 jsou třídy rozděleny podle věku a v běžné MŠ3 jsou děti ponechány do smíšených tříd. V MŠ2 a MŠ4 jsou děti rozděleny do věkově smíšených skupin, přesně tak, jak se píše v zásadách podpory zdraví podle Havlíkové.

V další podkategorii - Rytmičtý řád života a dne - jsem zjistila, že všechny mateřské školy (MŠ1, MŠ2, MŠ3, MŠ4) bez ohledu, zda se drží filosofie podpory zdraví nebo

ne, dodržují správné a pravidelné uspořádání dne a umožňují všem učitelkám uspokojovat individuální potřeby jednotlivých dětí ve třídách. Ve většině mateřských škol je také zavedeno adaptační a před adaptační období pro děti, které budou nastupovat do mateřské školy a potřebují si na toto prostředí zvyknout. Jsou zabezpečovány správné intervaly mezi jídly a děti mají dostatek prostoru pro spontánní hru.

Co se týče tělesné pohody a volného pohybu, i tato podkategorie se vyskytuje ve všech mateřských školách a jejich školských vzdělávacích programech, které jsem analyzovala. Tělesná pohoda a volný pohyb jsou naplňovány z hlediska vývojových a individuálních potřeb jednotlivých dětí. Jsou uplatňovány činnosti, které podporují zdraví, vyhovující hygienické podmínky atd.

V dnešní době už se také v každé mateřské škole dbá na správnou výživu. Ve všech školských vzdělávacích programech je napsáno, že správná výživa je důležitým pilířem jejich programu. Na tomto bodě se podílejí učitelky, kuchařky, ředitelky, ale také rodiče, kteří si v některých školách mohou prosazovat potraviny, které jsou zdraví prospěšné.

Protože je hra jednou ze základních forem lidské aktivity a to zejména u dětí, taktéž je zařazena do všech školských vzdělávacích programů, bez ohledu na to, jestli se jedná o mateřskou školu podporující zdraví nebo běžnou mateřskou školu. V každé mateřské škole je přímo připraveno prostředí, ve kterém má dítě možnost vykonávat svou spontánní hru. Učitelky dávají dětem pro tuto činnost dostatečné množství času a vytvářejí pro tuto aktivitu správné prostředí. Takže se jedná o další podkategorii, v které nelze vymezit rozdíl mezi zdravou mateřskou školou a běžnou mateřskou školou.

Podkategorie - podnětné věcné prostředí - je vytvářena také ve všech mateřských školách. Toto prostředí v uvedených vzdělávacích programech je vytvořeno v estetickém, vstřícném a hygienickém prostoru. Kvalita tohoto prostředí má vliv na všechny zúčastněné (děti, učitelky, zaměstnanci školy). Každá z těchto mateřských škol zdokonaluje materiálně technické podmínky své školy a pečuje o hygienickou nezávadnost těchto zařízení.

Vzájemná důvěra, úcta, empatie, solidarita a spolupráce mezi všemi zúčastněnými je také podmínkou všech školních vzdělávacích programech. Takže se dá říci, že zásada - Bezpečné sociální prostředí je také zapojena ve všech těchto programech a jejich školách.

Další neodmyslitelnou podkategorií a zásadou v podpoře zdraví je Participativní a týmové řízení. Je důležité, aby v každé mateřské škole spolu všichni zaměstnanci koope-rovali a panovala mezi nimi určitá sehanost a pohoda. Z této podkategorie se ukázalo,

že participované a týmové řízení je praktikováno ve všech mateřských školách (MŠ1, MŠ2, MŠ3, MŠ4). Ředitelka podporuje své zaměstnance v myšlenkách podporující zdraví, vede své zaměstnance k týmové práci a motivuje své pracovníky k dosažení určitých cílů.

V dnešní době už všechny mateřské školy dbají na spolupráci mezi rodiči a samotnou školou. Na tomto faktu je založena také další zásada a podkategorie – partnerské vztahy s rodiči. Tato podkategorie se mi potvrdila jako fungující u všech mateřských škol. V každé z nich je velmi dbáno na jejich spolupráci. V každé z těchto škol je rodičům nabízeno aktivní zapojení do programu a akcí školy, jsou připravovány pravidelné třídní schůzky, na kterých se mohou rodiče informovat o svých dětech.

Další složkou je spolupráce mateřské školy se základní školou. MŠ1, MŠ2, MŠ4 spolupracují se základní školou – připravují děti na přechod z mateřské školy na základní školu, pořádají společné akce, kterých se účastní žáci 1. ročníků základní školy. MŠ3 nemá ve školském vzdělávacím programu uvedeno, že by se základní školou spolupracovala. Tudíž nesplňuje tuto podkategorii a zásadu.

Poslední zásadou v mé tabulce filosofie programů je Začlenění mateřské školy do života obce. V MŠ1, MŠ2, MŠ4 je mateřská škola začleňována do života obce. MŠ3 tuto zásadu opět nesplňuje a ve svém školském vzdělávacím programu nemá napsáno, že by se svým zřizovatelem účastnila stejných akcí, prováděla sezení apod.

Z daných podkategorií jsem tedy zjistila, že se filozofie v daných mateřských školách od sebe moc neodlišují.

4.7.3 Cíl programu

Každá mateřská škola má nějaký cíl, ke kterému ve svém programu směřuje, přizpůsobuje jemu dané činnosti, vytváří podle něj program. Proto jsem si zvolila následující tabulku – Cíl programu – abych zjistila, zda cíle programů v jednotlivých mateřských školách se odlišují z hlediska podpory zdraví.

Cíl programu	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
	Rozvoj a kultivace mravního a estetického vnímání, cítění a prožívání a prosociální chování, respektovat druhé, zaměřovat se na folklórní prvky a tradice našeho kraje, seznámit děti s okolním světem a vlivem člověka na přírodu, rozvíjet systematicky řečové a komunikativní dovednosti a vytvářet dostatečné množství příležitostí pro samostatné jednání a rozhodování.	Přispět k zdravému životnímu stylu dítěte, dosáhnout harmonického rozvoje pohybových dovedností dětí, dodržovat správnou životosprávu, vytvořit co nejpodnětnější prostředí, klást důraz na individualitu dítěte, jeho prožívání, možnosti a potřeby, sebedůvěru, sebejistotu.	Rozvoj dítěte a jeho schopnosti přijímat a zpracovávat nové informace, vést dítě k rozvoji jeho osobnosti – respektovat jeho individualitu, vytvářet příznivé podmínky pro rozvoj komunikativních schopností dětí, osvojení si základů hodnot, vytváření podmínek pro sebe sama a rozvíjení schopnosti hodnotit sebe sama.	Rozvoj osobnosti učitelky MŠ (ve prospěch zdravého životního stylu a vzdělávání), zapojit všechny skupiny zúčastněných do realizace a inovace kurikula PZ s využitím aktivního podílu dětí, zvýšit informovanost veřejnosti o MŠPZ, cílevědomě využívat stávající zařízení MŠ a využívat nové pro různorodé aktivity dětí.

Tab. 3 – Cíl programu

Touto tabulkou jsem zjistila, že MŠ2 a MŠ4, tedy mateřské školy podporující zdraví, mají ve svých cílech programu přímo začleněnou podporu zdraví. Př. (MŠ4 – zapojit všechny skupiny zúčastněných do realizace a inovace kurikula PZ s využitím aktivního podílu dětí). MŠ1 a MŠ3 mají ve svých cílech taky zakomponovány prvky podpory zdraví, ale o podpoře zdraví v těchto cílech není hovořeno přímo. Tudíž by se dalo říct, že cíle programu v běžných mateřských školách nejsou vytvořeny z hlediska podpory zdraví.

4.7.4 Téma

Každý školní vzdělávací program má určité téma, z kterého se dále vyvíjí podtémata a integrované bloky. Proto je název tématu důležitý. V této tabulce se budu soustředit na to, zda dané téma souvisí už z názvu s podporou zdraví, či nikoliv a zda jsou později v tématu použity nějaké výjimečné aktivity spojené s podporou zdraví.

Téma	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Název	„S dětským úsměvem, krok za krokem.“	„Každý den je jen jednou za život.“	„Kouzelný rok“	„Cesta ke zdraví“
Škola si vymyslela sama	Téma si škola vytvořila sama, vychází z vlastního hodnocení školy, z analýzy situace a podmínek.	Téma si škola vymyslela sama.	Téma si škola vytvořila sama.	Téma si škola vytvořila sama.
Je spojeno s podporou zdraví	Není přímo spojeno s podporou zdraví.	V názvu obsažena myšlenka výchovně-vzdělávací činnosti, tedy podpora zdraví ve všech jeho složkách (fyzické, psychické, zdraví životního prostředí).	Není přímo spojeno s podporou zdraví.	V názvu je obsažena podpora zdraví.
Výjimečné aktivity spojené s podporou zdraví	MŠ nemá aktivity spojené s podporou zdraví.	MŠ je zapojena do sítě MŠ Mrkvička – síť MŠ, která má zájem o ekologickou výchovu .	MŠ nemá aktivity spojené s podporou zdraví.	MŠ nemá uvedeny výjimečné aktivity spojené s podporou zdraví.

Tab. 4 - Téma

Z tabulky se ukázalo, že MŠ2 a MŠ4 – školy podporující zdraví, mají už z názvu tématu patrné, že zastávají filosofii podpory zdraví. V MŠ2 je navíc toto téma obohaceno i

o výjimečné aktivity spojené s podporou zdraví, jako je zapojení do sítě škol Mrkvička (jedná se o ekologickou výchovu). U běžných mateřských škol MŠ1 a MŠ3 z názvu není patrné napojení na podporu zdraví a nemají žádné výjimečné aktivity v tomto směru.

Všechna témata ve školních vzdělávacích programech si školy vymyslely samy.

4.7.5 Organizace vzdělávání

V každém školském vzdělávacím programu je uveden denní režim, kterého se mateřská škola v rámci možností drží a díky kterému udržuje denní řád pro děti. Proto jsem se rozhodla zařadit zde tabulku s režimem dne, kde budu hledat rozdíly mezi zdravou mateřskou školou a běžnou mateřskou školou.

Organizace vzdělávání	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Režim dne	<p>07:00 příchod dětí do školky</p> <p>07:30–16:00 řízené činnosti a aktivity zaměřené na výchovu a vzdělávání dětí</p> <p>07:45-8:15 průběžná snídaně</p> <p>09:30-10:00 ovocná přesnídávka</p> <p>10:00–11:30 pobyt venku</p> <p>11:30-12:00 oběd</p> <p>12:00-12:30 zubní hygiena, příprava na spánek, čtení</p> <p>12:30-14:15 odpočinek</p>	<p>07:00 děti se scházejí ve třídách</p> <p>08:30–09:00 Motivační cvičení</p> <p>09:00–09:15 dopolední svačina</p> <p>09:15–10:00 učení hrou</p> <p>10:00–12:00 pobyt venku</p> <p>12:00–12:30 oběd</p> <p>13:00–14:30 odpočinek</p> <p>13:30 nabídnuata dětem klidová činnost</p>	<p>06:00-08:00 příchod dětí do MŠ</p> <p>08:00-08:30 ranní hygiena a svačina</p> <p>08:30–09:30 komunitní kruh, didakticky cílené celky ve formě spontánních a řízených činností</p> <p>09:30-11:30 hygiena, ovocná svačinka, pobyt venku</p> <p>11:30-12:15 hygiena, oběd</p> <p>12:15–13:55 Čas odpočinku</p> <p>13:55–14:25 hygiena, odpolední svačinka</p> <p>14:25–16:00</p>	<p>06:00 postupné scházení dětí do MŠ</p> <p>07:00 děti mají připravené jídlo, spontánní hra, hygiena, postupná nabídka připravených činností od učitelky</p> <p>08:25–09:00 průběžná dopolední snídaně, pokračování v činnostech, na konci komunitní kruh</p> <p>09:45 podle počasí pobyt venku</p> <p>11:45 hygiena, oběd</p> <p>12:30 odpočinek na le-</p>

	13:00 práce s dětmi s menší potřebou spánku 14:15–14:45 odpolední svačinka	na lůžku 14:00 nabídnuť dětem klidová činnost u stolečku 14:30 odpolední svačinka 15:00 vyzvedávání dětí	Hry a činnosti dětí v koutech, podle vlastní volby 16:00 uzavření provozu	hátku 13:15 klidové činnosti nespících 14:00 postupné vstávání 14:15 odpolední svačina
--	--	---	---	--

Tab. 5 – Organizace vzdělávání

Z daných režimů dne, které jsem vypsalá, je jasné, že zdravé mateřské školy mají skoro podobné režimy dne, jako v běžných mateřských školách. V MŠ1 – běžné mateřské škole začíná den v 07:00, dále den pokračuje řízenou a spontánní hrou. Přes den mají děti 4 jídla – snídaně, dopolední svačinka, oběd, odpolední svačinka. Děti tráví hodinu a půl venku na čerstvém vzduchu. Odpolední klid začíná po obědě a hygieně, děti, které mají menší potřebu spánku, nemusejí celý odpočinek trávit na lůžku, ale mohou využívat jiných aktivit.

V MŠ 2 – škole podporující zdraví, začíná den stejně jako v MŠ1 a to v 7:00. Děti mají během dne pouze 3 jídla, jídlo začíná až dopolední svačinou, tudíž děti musejí snídat doma. Děti se ráno účastní komunitního kruhu a po svačině pokračuje řízená a spontánní činnost. Pobyt venku trvá dvě hodiny. Po obědě probíhá odpočinek, děti, které mají sníženou potřebu spánku, mají nabídnutou jinou činnost.

V MŠ3 – začíná den už v 6:00. Děti mají během dne 4 jídla – ranní svačina, dopolední svačina, oběd a odpolední svačina. Po svačině čeká děti komunitní kruh, řízené a spontánní činnosti a hry. Přesný pobyt venku není určen. Po obědě následuje klidová část dne – děti spí, nebo mají klidovou činnost na lehátku.

V posledním školním vzdělávacím programu MŠ4 je uvedeno, že den v mateřské škole začíná v 6:00. Děti mají během dne 4 jídla – ranní svačina, dopolední svačina, oběd a odpolední svačina. Děti již od rána mají přichystanou nabídku připravených činností od učitelky, mohou také využít spontánní hru. Děti tráví dvě hodiny venku, ale pouze podle počasí. Ve špatném počasí se ven nechodí.

Režim dne se ve školských vzdělávacích programech MŠ1, MŠ3 a MŠ2, MŠ4 příliš neliší. Všechny tyto školy mají denně nachystáno pro děti 3 a více jídel, tudíž si drží interval jídla (max. 3 hodiny). Každá z těchto škol chodí s dětmi ven a to minimálně na 1,5 hodinu. Proto se z tabulky dá vyčíst, že režimy dne v mateřských školách se od sebe nijak zvláště neodlišují, školské programy s podporou zdraví nejsou v režimu dne nijak zvláště obohaceny.

4.7.6 Spolupráce MŠ s rodiči

V dnešní době je spolupráce rodiny a školy velmi důležitá. Oba tyto subjekty působí vzájemně na dítě, proto je důležité, aby spolu spolupracovaly. V tabulce filozofie vzdělávání bylo zřejmé, že všechny zkoumané mateřské školy spolupracují s rodinou. Proto jsem se rozhodla zjistit, zda ve spolupráci s rodinou v MŠ1, MŠ3 a v MŠ2, MŠ4 není přece jen nějaký rozdíl.

Spolupráce MŠ s rodiči	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Podíl rodičů na dění v MŠ	Rodiče mohou se svými dětmi docházet do MŠ již před nástupem a postupně je seznamovat s programem MŠ. Mohou přispívat sponzorskými dary, pomáhat opravovat hračky.	Pokud rodiče projeví zájem, mohou se spolupodílet na při plánování programu MŠ.	Rodiče jsou pravidelně informováni o všem, co se v MŠ děje.	MŠ podporuje rodiče, aby se co nejvíce účastnili na životě školy, rodiče jsou zapojeni do občanského sdružení, kde se zapojují do tvorby projektu a materiálů školy, podílí se na společných událostech a vyhodnocování.

Spolupráce MŠ s rodiči	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Účast rodičů na doprovodných programech	Rodiče mohou organizovat a účastnit se spousty doprovodných programů.	Rodiče mohou organizovat a účastnit se spousty doprovodných programů.	Spolupráce na kulturních a společenských akcích – vítání do života, sourozenecké a kamarádké odpoledne, návštěva na pracovišti rodičů, odpoledne s našimi táty, uzamykání školní zahrady, pochod broučků	Rodiče se mohou účastnit akcí různých programů: Loučení s létem, Drakiáda, Lampionový průvod, Vánoční a Velikonoční dílničky, Vítání jara, sportovní akce ke dni rodin, loučení s předškoláky.
Pravidelná informovanost rodičů	Ano – rodiče jsou pravidelně informováni o akcích MŠ, o stavu jejich dítěte, o jeho pokrocích.	Ano – rodiče jsou pravidelně informováni o dění v MŠ.	Ano - rodiče jsou pravidelně informováni o dění v MŠ.	Ano – rodiče jsou pravidelně informováni o dění v MŠ.
Poradenský servis	Rodiče dostávají poradenský servis „Pečujeme o své zdraví“, kde se na odborné konzultace dostavuje instrumentářka, lékařka, kosmetička.	Nabízí rodičům poradenský servis, osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání dětí, logopedická depistáž, screening zraku a dentální prevence – projekt „Nechci kazy“.	Rodiče si mohou zapůjčit odbornou literaturu.	Rodiče si mohou zapůjčit odbornou pedagogicko-psychologickou nebo výchovnou literaturu, vedenou v MŠ.
Třídní schůzky	Ano – rodiče mají pravidelné schůzky po celý školní rok.	Ano – rodiče mají pravidelné třídní schůzky.	Ano – třídní schůzky se konají 2x do roka.	Ano – v MŠ probíhají individuální třídní schůzky.

Tab. 6 – Spolupráce MŠ s rodiči

V této tabulce jsem se snažila analyzovat spolupráci rodičů a mateřské školy. Ze školních vzdělávacích programů vyplývá, že v MŠ1, MŠ2, MŠ3 i MŠ4 se rodiče podílí na dění v mateřské škole. Také ve všech těchto mateřských školách mohou rodiče spolupracovat nebo se pouze účastnit dobrovolných akcí pořádaných školou.

Ve všech těchto mateřských školách probíhají třídní schůzky, na kterých jsou rodiče buďto individuálně, nebo skupinově informováni o pokrocích svých dětí.

V každé z mateřských škol je zvolen určitý typ poradenského servisu pro rodiče. V MŠ1 přímo mateřskou školu navštěvují odborníci, jako je např. lékařka, aby rodičům poskytli odbornou konzultaci. V MŠ2 je pro rodiče zřízen poradenský servis přímo od pedagogických pracovníků zařízení, dále školu navštěvují odborníci např. na logopedickou depistáž. V MŠ3 si mohou rodiče zapůjčit odbornou literaturu, ze které mohou čerpat informace o daném problému. O poradenském servisu ze strany učitelů není v školském vzdělávacím programu napsáno. Taktéž v MŠ4 jsou k zapůjčení odborné knihy, ve kterých rodiče mohou vyhledat odpovědi na své otázky.

Mateřské škola podporující zdraví klade stejný důraz na spolupráci s rodinou jako běžná mateřská škola. Oba tyto typy škol se snaží rodiče zahrnout do svého programu, v mnoha případech dávají rodičům volnou ruku při rozhodování, plánování určitých věcí. Proto mohu říci, že z tabulky vyplývá, že v otázce spolupráce školy s rodiči, není mezi těmito školami razantní rozdíl.

4.7.7 Spolupráce MŠ s obcí

Důležitou součástí zásad podpory zdraví je spolupráce mateřské školy s obcí. V jedné mateřské škole, tedy v MŠ1, je kladen velký důraz na spolupráci s obcí, proto jsem se rozhodla, utvořit další tabulku, abych přesněji analyzovala tuto spolupráci z hlediska podpory zdraví.

Spolupráce MŠ s obcí	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Zapojení obce do dění MŠ	Ředitelka zve představitele obce na všechny pořádané akce pro veřejnost.	MŠ se prezentuje akcemi v obci.	Podle ŠVP obec není zapojená do dění v MŠ.	MŠ s obcí spolupracuje na zlepšování podmínek prostředí pro děti.
Účast na společných akcích	Podílí se na oslavách jubileí starších občanů, na vítání občánků. Ředitelka podává zprávu do obecních novin o těchto akcích, vodění berana na hody.	MŠ se účastní společných akcí s obcí.	Není potvrzena účast na společných akcích.	MŠ se účastní akcí pořádaných obcí – výstav, ukázek lidových tradic, představení v divadle. Dále MŠ seznamuje děti s lidovými pověstmi.
Beseda s představiteli obce	Beseda se starostou obce a referentkou přímo v budově Městského úřadu.	MŠ má pouze neformální sezení s představiteli obce.	MŠ nepořádá sezení s představiteli obce.	MŠ nepořádá sezení s představiteli obce.
Pomoc obce MŠ	Ředitelka vede pravidelné konzultace se starostou, starosta řeší veškeré opravy v MŠ.	Obec je zřizovatelem MŠ.	Obec je zřizovatelem MŠ.	Pomoc při zlepšování podmínek pro děti.

Tab. 7 – Spolupráce MŠ s obcí

Běžná mateřská škola MŠ1 s obcí spolupracuje asi nejvíce z ostatních analyzovaných školských vzdělávacích programů. Ředitelka MŠ1 pravidelně informuje a zve představitele obce na akce pořádané školou. Společně se podílejí na oslavách a ředitelka podává pravidelné zprávy o těchto akcích do místních novin. Probíhá pravidelná beseda dětí se starostou obce a referentkou a to vše přímo v budově Městského úřadu. Ředitelka přímo se starostou obce pořádá pravidelné sezení a konzultuje s ním případné opravy v MŠ.

V MŠ2 a MŠ4 je obec zapojena do akcí pořádaných mateřskou školou. V MŠ2 je pořádáno pouze neformální sezení s představiteli obce v MŠ4 jsem nezjistila žádné pořádané sezení s představiteli obce. V MŠ3 není o spolupráci obce a mateřské školy zmínka. Proto usuzuji, že mateřská škola s obcí spolupracuje minimálně.

U mateřských škol s podporou zdraví (MŠ2, MŠ4) je jasná spolupráce s obecním úřadem. U MŠ1 je přitom spolupráce daleko větší než ve školách podporující zdraví. Běžná mateřská MŠ3 se dokonce o spolupráci vůbec nezmiňuje.

4.7.8 Spolupráce s institucemi

Dalším důležitým bodem programu podpory zdraví je spolupráce s ostatními institucemi. Proto jsem se rozhodla vytvořit tabulku, ve které přiblížím, s jakými institucemi školy spolupracují a zda je některá spolupráce spojena s podporou zdraví.

Spolupráce s institucemi	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Spolupráce s jinými MŠ	V této vesnici je pouze jedna MŠ. Daná MŠ nespolečně spolupracuje s jinými MŠ v okolí.	MŠ je zapojena do sítě škol Mrkvička, zabývající se environmentální výchovou.	MŠ spolupracuje s MŠ z vedlejší obce. Podnikají společné výlety.	MŠ nespolečně spolupracuje s žádnou jinou MŠ.
Spolupráce se ZŠ	Děti navštěvují 1. třídu ZŠ, MŠ se účastní stejných akcí jako žáci 1. stupně ZŠ, pravidelné konzultace učitelů o dětech v MŠ, vzájemné prostudování ŠVP.	Děti se seznamují s programy ZŠ v okolí MŠ, účastní se akcí dětí ze ZŠ, poskytování ZŠ informací o dané MŠ.	Podle ŠVP MŠ nejspíš nespolečně spolupracuje s žádnou ZŠ.	MŠ spolupracuje se ZŠ, kam děti odcházejí. Společně se domlouvají, ZŠ plánuje akce pro MŠ, učitelky jsou v kontaktu a předávají si informace o dětech.
Spolupráce se ZUŠ	MŠ se účastní koncertů ZUŠ a seznamují se tak s novými hudebními nástroji.	MŠ nespolečně spolupracuje se ZUŠ.	MŠ nespolečně spolupracuje se ZUŠ.	MŠ nespolečně spolupracuje se ZUŠ.

Spolupráce s institucemi	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Spolupráce s ostatními institucemi	Spolupráce s knihovnou, spolupráce s mysliveckým sdružením, spolupráce s PPP, SPC a logopedkou.	Spolupráce s městskou policií, technickými službami, s centrem ekologické výchovy, Českým svazem ochránců přírody, spolupráce s odborníky poskytující pomoc při individuálních vzdělávacích a výchovných problémech.	Spolupráce s Plaveckou školou, krajskou knihovnou, policií ČR, hasiči.	Spolupráce s hasiči, Plaveckou školou.
Spolupráce s veřejností	Během roku probíhají různá sezení s lidmi, kteří umí nějaké řemeslo – zdobení perníčků, návštěva stopařské dílny, návštěva houslařské dílny, výroba koštěte. Dále návštěva s důchodci.	Všechny akce byly již uvedeny.	Děti navštěvují své kamarády a známé, kteří vlastní domácí zvířata a seznamují se s nimi.	MŠ má občanské sdružení „Sdružení rodičů a přátel školy“.

Tab. 8 – Spolupráce s institucemi

Pomocí tabulky jsem se snažila zjistit, zda MŠ1, MŠ2, MŠ3, MŠ4 spolupracují s jinými institucemi. V tabulce se mi ukázalo, že s jinými mateřskými školami spolupracují MŠ2, MŠ3 – jedná se o mateřskou školu podporující zdraví a o běžnou mateřskou školu. V MŠ1 a MŠ4 se tato spolupráce nepotvrdila.

Se základní školou spolupracuje MŠ1, MŠ2, MŠ4. Tyto mateřské školy se účastní stejných akcí se základní školou, podávají si informace. MŠ3 – běžná mateřská škola nemá uvedeno, že by spolupracovala se základní školou.

Se základní uměleckou školou (ZUŠ) spolupracuje pouze jedna mateřská škola MŠ1, ostatní mateřské školy se ZUŠ nespolečně spolupracují.

Všechny mateřské školy bez ohledu na podporu zdraví spolupracují s ostatními institucemi. Nejvíce zastoupená je spolupráce s hasiči, policií ČR. Dále MŠ spolupracují s nejrůznějšími institucemi, jako je myslivecký sbor, technické služby, plavecká škola, knihovna, centrum ekologické výchovy, Českým svazem ochránců přírody.

Všechny mateřské školy taktéž spolupracují s veřejností a pořádají společné akce.

Mateřské školy podporující zdraví MŠ2, MŠ4 a běžné mateřské školy MŠ1, MŠ3 nemají velké rozdíly ve spolupráci s ostatními institucemi.

4.7.9 Integrovaný blok

Mojí poslední kategorií, kterou jsem si zvolila pro lepší srovnání školních vzdělávacích programů je Integrovaný blok. Touto tabulkou bych chtěla ukázat názvy, které se vyskytují v těchto školních vzdělávacích programech

Integrovaný blok	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Název	„Pohádka se povídá, písnička se zpívá, a kdo se rád dívá, hezké věci uhlídá“	„Okno do přírody“	„Jaro“	„Vážím si svého zdraví a chráním jej“
Zaměření	Integrovaný blok je zaměřen na hodnocení zážitků, účast na dramatických aktivitách, rozvíjení estetického vnímání, učít se zacházet s knihou, rozšiřovat slovní zásobu, rozvíjet řečové a jazykové dovednosti.	Integrovaný blok je zaměřen na tělesný rozvoj, zdraví životní styl, ochranu zdraví, překonávání strachu z cizích lidí a nebezpečných situací, slavení tradic školy, oslavu Dne dětí.	Získávání vztahu ke všemu živému kolem nás, citlivost k živým tvorům, pochopit, že člověk může přírodě uškodit, nebo pomoc, prožívání společenských her, osvojování si lidových tradic a zvyků, osvojení si poznatků o rodině.	Vybavit děti návyky zdr. životního stylu, uvědomit si podporu svého zdraví, seznámit se s riziky, které zdraví ovlivňují, naučit aktivní přístup ke zdraví.

Integrovaný blok	MŠ 1 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 2 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ	MŠ 3 BĚŽNÁ MŠ	MŠ 4 PODPORUJÍCÍ ZDRAVÍ
Výjimečné aktivity s podporou zdraví	Nejsou.	Škola v přírodě, preventivně zdravotní pobyt v Solné jeskyni, před plavecký výcvik.	Nejsou.	Plavecký výcvik.

Tab. 9 – Integrovaný blok

V daných integrovaných blocích, které jsem si vybrala je jasně vidět už z názvu, že školy podporující zdraví MŠ2, MŠ4 mají své integrované bloky přizpůsobené filosofii podpory zdraví. Oba tyto integrované bloky jsou v zaměření přímo přizpůsobeny podpoře zdraví. V MŠ1, MŠ3 tedy v běžných mateřských školách z názvu nevyplývají prvky podpory zdraví, tyto prvky nejsou zahrnuty ani ve výjimečných aktivitách.

V MŠ2 jsou uvedeny výjimečné aktivity mateřské školy a to škola v přírodě, pobyt v Solné jeskyni, před plavecký výcvik. U MŠ4 je uvedena pouze jedna aktivita a to Plavecký výcvik v nedalekém městě. U tohoto výcviku jsou přítomni odborní instruktoři.

Z této tabulky tedy můžeme usoudit, že již z názvu integrovaných bloků můžeme rozlišit školy podporující zdraví a běžné mateřské školy.

4.8 Závěr výzkumu

Pomocí obsahové analýzy textu, kde byly analyzovány 4 školní vzdělávací programy z mateřských škol podporujících zdraví a běžných mateřských škol, bylo zjištěno, že mateřská škola podporující zdraví se ve svých ŠVP moc neliší od ŠVP běžných mateřských škol. Rozdíl je znát v tabulce číslo 2 – Filosofie mateřských škol, kde bylo použito 12 zásad od Havlínové (2008). V zásadě Učitelka podporující zdraví je jasně vidět, že klasické mateřské školy se této zásady nedrží, mateřské školy s podporou zdraví ovšem ano. V ostatních zásadách je znát pár rozdílů, ovšem tyto rozdíly se vždy nepotvrdily u obou mateřských škol, proto nelze říct, že můžeme vidět jasný rozdíl mezi danými ŠVP.

V tabulce cíl programu a téma můžeme vidět rozdíl mezi zdravou mateřskou školou a běžnou mateřskou školou. Cíle ZMŠ jsou více tvořeny s doprovodem podpory zdraví, u běžné MŠ můžeme vidět také prvky zdraví, není ale na ně už kladen takový důraz. U tématu můžeme ZMŠ poznat již z názvu.

V další tabulce organizace vzdělávání nenajdeme žádný rozdíl mezi ZMŠ a klasickou mateřskou školou.

V tabulce číslo 6 můžeme vidět, že na spolupráci rodiny s MŠ se soustřeďují obě mateřské školy. V tabulce číslo 7 a 8 bychom mohli čekat velký rozdíl mezi ZMŠ a klasickou MŠ, ovšem se tento rozdíl úplně nepotvrdil. V tabulkách jde jasně vidět, že alespoň jedna z běžných mateřských škol spolupracuje s obcí i s ostatními institucemi. V poslední tabulce můžeme vidět jasný rozdíl ve výjimečných aktivitách podporujících zdraví, které klasické mateřské školy ve svém ŠVP nemají napsány.

5 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Tato bakalářská práce může být brána, jako jakýsi studijní materiál pro pedagogy, studenty a širší okolí. Ti zde mohou najít přiblížení zdravé mateřské školy, školních vzdělávacích programů a následné srovnání ŠVP mezi těmito dvěma typy mateřských škol.

Z praktické části je zřejmé, že v běžné mateřské škole nejsou v plné míře zastoupeny prvky podpory zdraví. Mnoho mateřských škol má ve svých ŠVP zapojeny tyto prvky, často ale učitelky nejsou v plné míře sešrané s podporou zdraví a to může být problém. Učitelky v mateřských školách jsou totiž nejdůležitějším činitelem, který přímo působí na děti, proto by měly být vzorem v podpoře zdraví a ukazovat správný směr dětem. Výzkumná práce tudíž může sloužit jako doplňující dokument a směřovat k obohacení ŠVP klasických mateřských škol o důkladnější podporu zdraví.

Tento dokument může sloužit také k tomu, aby postrčil ředitele mateřských škol a učitele k navození zájmu o danou problematiku a popř. následné zapojení do projektu podporujícího zdraví. V České republice stále není dostatek mateřských škol, které by přímo spolupracovaly s kurikulem podpory zdraví. Proto je potřeba ukázat mateřským školám, že kurikulum podpory zdraví je zejména přínosné pro samotné děti z hlediska zdraví, ale také pro učitele a rodiče. Děti, které budou od malička vedeny ke zdravému životnímu stylu a podpoře zdraví mají velký předpoklad toho, že tuto filozofii budou šířit dále v dospělém věku a předávat ho dalším generacím.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci byly analyzovány 4 školní vzdělávací programy. Z těchto ŠVP byly 2 z běžné mateřské školy a 2 ze školy podporující zdraví. K lepšímu porovnání těchto programů sloužilo jako pomůcky 12 zásad podpory zdraví od Havlínové (2008). Hlavním cílem této práce bylo analyzovat školní vzdělávací programy z hlediska zdraví v mateřské škole. Po důkladné analýze lze říci, že školní vzdělávací programy se od sebe v zásadě velice neliší. Odlišnosti můžeme najít pouze v zapojení zásad a principů podpory zdraví do ŠVP podpory zdraví.

V dnešní době již mnoho mateřských škol, i když nespolupracuje s kurikulem podpory zdraví, má ve svém ŠVP zakomponovány prvky zdraví a podpory zdraví. Můžeme si tak všimnout v ŠVP klasických mateřských škol, že obsahují správnou životosprávu, správný denní režim atd.

V této práci je zodpovězeno na stanovené výzkumné otázky, které jsou: 1. Jaké obsahové rámce jsou ve školních vzdělávacích programech Zdravé mateřské školy a za 2. Jaké rozdíly jsou ve školních vzdělávacích programech ZMŠ a klasické mateřské školy. V obsahovém rámci školních vzdělávacích programů ve škole podporující zdraví jsou obsaženy identifikační údaje, které můžeme najít i v klasickém ŠVP, dále charakteristika školy a charakteristika programu – zde je uvedena filosofie celého programu, principy podpory zdraví a jeho záměry, podmínky vzdělávání – 12 zásad podpory zdraví a dále obsah vzdělávání (formální kurikulum) a nakonec evaluaci, která se vyskytuje ve všech školních vzdělávacích programech.

Na druhou položenou výzkumnou otázku je již poměrně zodpovězeno. Když bychom se podívaly hlouběji na analýzu školních vzdělávacích programů obou typů škol, najdeme další menší rozdíly například v tématech ŠVP. MŠPZ má již z názvů témat jasné, že se jedná o tento typ školy. Dále můžeme menší rozdíly vidět ve výjimečných aktivitách podporujících zdraví, které jsou začleněny pouze do MŠPZ.

Ze zodpovězených výzkumných otázek je jasné, že bylo dosaženo stanovených cílů. V bakalářské práci je představen teoretický model Zdravé mateřské školy, je provedena analýza školních vzdělávacích programů a analýza rozdílů ZMŠ a běžných mateřských škol.

Z důkladného prostudování Zdravé mateřské školy tedy mohu říci, že tento alternativní typ mateřské školy, je velmi přínosný nejenom pro děti, ale také pro rodiče i pro zaměstnance školy. Je totiž podporováno vstřícné a podnětné prostředí, komunikace, spolupráce všech členů instituce a to vše je vedeno k podpoře zdraví a zdravému životnímu stylu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BACUS-LINDROTH, A. *Vaše dítě ve věku od 3 do 6 let*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009, 174 s. ISBN 978-80-7367-563-9.
- [2] BAŠKOVÁ, M. *Výchova k zdraví*. Martin: Osveta, 2009, 226 s. ISBN 978-80-8063-320-2.
- [3] BYTEŠNÍKOVÁ, I. *Komunikace dětí předškolního věku*. Praha: Grada, 2012, 236 s. ISBN 978-80-247-3008-0.
- [4] ČAPEK, R. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013, 184 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-247-4640-1.
- [5] ČELEDOVÁ, L., ČEVELA, R. *Výchova ke zdraví: vybrané kapitoly*. Praha: Grada, 2010, 126 s. ISBN 978-80-247-3213-8.
- [6] GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex, 1998, 192 s. ISBN 808578324x.
- [7] HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E., HAVLOVÁ, J. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: aktualizovaný modelový program podpory zdraví (dokument a metodika)*. 3. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 223 s. ISBN 978-80-7367-487-8.
- [8] HAVLÍNOVÁ, M. *Program podpory zdraví ve škole: rukověť projektu Zdravá škola. 2., rozš. vyd.* Praha: Portál, 2006, 311 s. ISBN 80-7367-059-3.
- [9] Health Promotion. Eastern Mediterranean Health Journal = La Revue De Santé De La Méditerranée Orientale = Al-Majallah Al-ṣiḥḥīyah Li-sharq Al-mutawassiṭ. 2009, vol. 15, no. 3492. ISSN:1020-3397.
- [10] KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet. 2., rozš. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2014, 256 s. ISBN 978-80-247-4435-3.
- [11] LAŽOVÁ, L. *Mateřská škola komunikuje s rodiči: výměna informací, řešení problémů*. Praha: Portál, 2013, 130 s. ISBN 978-80-262-0378-0.
- [12] MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009, 291 s. ISBN 978-80-247-2715-8.
- [13] PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika. 5., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Portál, 2013, 483 s. ISBN 978-80-262-0456-5.
- [14] PRŮCHA, J., KOŤÁTKOVÁ, S. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013, 181 s. ISBN 978-80-262-0495-4.

- [15] PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- [16] SMOLÍKOVÁ, K. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-00-5.
- [17] SVOBODOVÁ, E. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 166 s. ISBN 978-80-7367-774-9
- [18] SYSLOVÁ, Z., HORNÁČKOVÁ, V. *Jak úspěšně řídit mateřskou školu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 340 s. ISBN 978-80-7357-976-0.
- [19] ŠVARCOVÁ-SLABINOVÁ, I. *Základy pedagogiky*. 2., upr. a rozš. vyd. Praha: Vydavatelství VŠCHT Praha, 2008, 315 s. ISBN 978-80-7080-690-6.
- [20] WIEGEROVÁ, A. *Učiteľ' - škola - zdravie, alebo, Pohľad na cieľový program zdravotnej výchovy cez názory a postoje učiteľ'ov I. stupňa základných škôl*. Bratislava: Regent, 2005, 163 s. ISBN 80-88904-37-4.
- [21] ZELINA, M. *Alternatívne školstvo: alternatívne školy, alternatívna pedagogika, alternatívne pedagogické koncepcie a smery*. Bratislava: IRIS, 2000, 255 s. ISBN 80-88778-98-0.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ŠVP Školní vzdělávací program

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠ Mateřská škola

MŠPZ Mateřská škola podporující zdraví

ZMŠ Zdravá mateřská škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Hierarchie potřeb podle A.Maslowa (Havlínová a kol., 2008, s. 28).....	17
---	----

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 – Podmínky vzdělávání	35
Tab. 2 – Filosofie mateřských škol	39
Tab. 3 – Cíl programu	42
Tab. 4 - Téma.....	43
Tab. 5 – Organizace vzdělávání.....	45
Tab. 6 – Spolupráce MŠ s rodiči.....	47
Tab. 7 – Spolupráce MŠ s obcí	49
Tab. 8 – Spolupráce s institucemi	51
Tab. 9 – Integrovaný blok.....	53

SEZNAM PŘÍLOH

PI Prohlášení MŠ1

PII Prohlášení MŠ2

PIII Prohlášení MŠ3

PIV Prohlášení MŠ4

PV Ukázka ŠVP

PŘÍLOHA P I: PROHLÁŠENÍ MŠ1

Mateřská škola Vestec, p.o.,

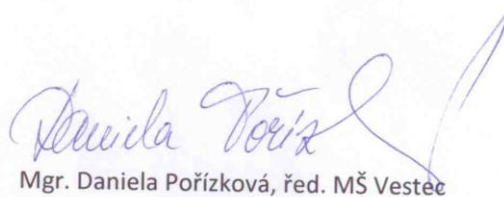
U Hřiště 576, 25242 Vestec

Prohlášení

Mateřská škola souhlasí s poskytnutím údajů ze svého školního vzdělávacího programu a zveřejnění těchto údajů v bakalářské práci Analýza vybraných školních vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole zpracovaná Adélou Dobiášovou.

21.4.2015

Datum

Mgr. Daniela Pořízková, řed. MŠ Vestec

Podpis, razítko

Mateřská škola Vestec,
příspěvková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec
Praha - západ
IČO: 72069201 ①

PŘÍLOHA P II: PROHLÁŠENÍ MŠ2

Mateřská škola Jasenná, okres Zlín

Jasenná 255, 76312 Vizovice

Prohlášení

Mateřská škola souhlasí s poskytnutím údajů ze svého školního vzdělávacího programu a zveřejnění těchto údajů v bakalářské práci Analýza vybraných školních vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole zpracovaná Adélou Dobiášovou.

21. 4. 2015

Datum

Kovář

Podpis, razítko

PŘÍLOHA III: PROHLÁŠENÍ MŠ3

Základní škola a mateřská škola Provodov, okres Zlín

Provodov, 783 45, 783 45

Prohlášení

Mateřská škola souhlasí s poskytnutím údajů ze svého školního vzdělávacího programu a zveřejnění těchto údajů v bakalářské práci Analýza vybraných školních vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole zpracovaná Adélou Dobiášovou.

21.4.2015

Datum

Základní škola
a mateřská škola Provodov,
okres Zlín
783 45 Provodov 90
tel.: 571 165 506, IČ: 75020432
E-mail: z.provodov@email.cz

Podpis, razítko

PŘÍLOHA IV: PROHLÁŠENÍ MŠ4

Mateřská škola Radost

Grohova 1392, 76901 Holešov

Prohlášení

Mateřská škola souhlasí s poskytnutím údajů ze svého školního vzdělávacího programu a zveřejnění těchto údajů v bakalářské práci Analýza vybraných školních vzdělávacích programů z hlediska podpory zdraví v mateřské škole zpracovaná Adélou Dobiášovou.

20.4.2015

Datum

Mateřská škola Holešov,
Grohova 1392, okres Kroměříž
IČO: 70908892 Tel: 573397736

Podpis, razítko

PŘÍLOHA V: UKÁZKA ŠVP

V tištěné formě bakalářské práce uvádím pouze ukázkou ŠVP. Celá verze ŠVP je nahrána na příloženém CD.

MATEŘSKÁ ŠKOLA VESTEC

Příspěvková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec

V. CHARAKTERISTIKA

VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

"Škola, která podporuje zdraví, vytváří optimální podmínky pro svůj rozvoj a vzdělávání." (*Heslo z II. národní konference ŠPZ*)

Za hlavní pokládá „zdravé“ pojetí výchovy a vzdělávání – vytvořit zdravé prostředí, zdravé mezilidské vztahy i osvojení životních návyků a dovedností, jež budou považovány za zdravý způsob života. Stěžejním cílem programu Škola podporující zdraví a jeho kurikula je, aby se děti již od mateřské školy naučily postojům, které spočívají v úctě ke zdraví, a praktickým dovednostem chránícím zdraví“

(Havlínová, M., Vencálková, E. a kol., Kurikulum podpory zdraví v MŠ, Portál 2006).

V součinnosti celého pedagogického sboru byl vypracován vlastní Školní vzdělávací program, který respektuje zásady a požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a metodiku Kurikula podpory zdraví v mateřské škole (Havlínová, Vencálková a kolektiv). Chceme splnit požadavky na moderní předškolní zařízení, vytvořit vhodné podmínky pro veškerou výchovu a učení, vést děti ke zdravému způsobu života i k zodpovědnosti za své zdraví, podporovat aktivní spolupráci mezi dětmi, učiteli a rodiči a vytvořit pozitivní sociální klima školy. Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole představuje návrat ke kvalitním mezilidským vztahům, přírodě, péči o zdraví v nejširším pojetí. Vychází ze skutečnosti, že na cestu životem člověk musí být dobře připraven po stránce tělesné i duševní a že je na místě, je-li připravován od nejtělejšího věku.

Škola je zařazena od 22.11. 2011 do sítě Škol podporujících zdraví (SZÚ).

Chceme

- přispět ke zdravému životnímu stylu dítěte
- dosáhnout harmonického rozvoje pohybových dovedností dětí
- dodržovat správnou životosprávu
- vytvořit co nejpodnětnější prostředí
- klást důraz na individualitu dítěte, jeho prožívání, možnosti a potřeby, sebedůvěru, sebejistotu

Uvědomujeme si,

MATEŘSKÁ ŠKOLA VESTEC

Príspevková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec

- že čím víc příležitostí dítě má, aby prožívalo pohodu v přítomném čase, tím více tělesné, duševní a mravní odolnosti v sobě koncentruje pro další život a pro jeho kritické momenty,
- že odolnost a úspěšnost v dalším životě se získá především tím, že dětství prožívá v pohodě,
- že pohodě nejvíce škodí stres,
- že mateřská škola připravuje děti pro život a že předškolní vzdělávání je počátek celoživotního vzdělávání člověka.

1. Filozofie vzdělávacího programu a integrující principy

Tím, že jsme se rozhodli podporovat zdraví v naší mateřské škole, jsme přistoupili na určitá filozofická východiska a principy své činnosti.

Chápeme, že zdraví není jen nepřítomnost nemoci. Je to subjektivní pocit životní pohody, souladu a harmonie, který si uvědomujeme podle míry své zralosti. Zdraví je hodnotou hodnot. Týká se člověka i jeho prostředí. Teoretické poznatky a nové způsoby jejich užití v oblasti medicíny, psychologie, sociologie, ekologie, pedagogiky, řízení atd., jakož i změny v našem myšlení, uznání moudrosti předků i každodenní životní zkušenosti způsobily, že došlo ke značnému posunu v pojetí "zdraví" - zdraví je nazíráno v mnoha širších a hlubších souvislostech, než jak tomu bylo v tradičním pojetí. Začínáme znovu objevovat souvislosti našeho tělesného zdraví s našim myšlením a celkovým způsobem života, s našimi postoji a vztahy k druhým lidem, souvislosti mezi zdravím člověka a zdravím fyzického prostředí a přírody.

Chceme:

- dále rozvíjet a zdokonalovat to, co už pro podporu zdraví děláme
- začít dělat věci, které jsme dosud nedělali, které se však na základě analýzy ukazují jako žádoucí a přitom uskutečnitelné
- mít na zřeteli taková opatření, která zatím nemůžeme uskutečnit, která však považujeme za tak potřebná, že k jejich realizaci dříve či později dojít musí

Pro plánování jsme zvolily metodu logického rámce jako nástroj k řízení, vyhodnocování a případným změnám. Je to naše představa cílů a prostředků: čeho a jak chceme dosáhnout (cíl, účel, výstupy) v dlouhodobé perspektivě (období čtyř let). Viz příloha č.1

MATEŘSKÁ ŠKOLA VESTEC

Príspevková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec

Konkrétní opatření - čím, kdo a kdy přispěje ke změnám a rozvoji

školy (činnosti) - budou uvedena v jednotlivých ročních plánech.

a) Integrovaní principy podpory zdraví:

- Respekt k přirozeným lidským potřebám jednotlivce v celku společnosti a světa
  - vyhledávat u dětí skryté potřeby a uspokojovat je
  - učit děti popsat, pojmenovat a chápat své potřeby
  - respektovat různou potřebu individuálního přístupu (užívat model přirozených lidských potřeb podle A. Maslowa)
  - dbát na vytváření podmínek pro uspokojování individuálních potřeb zaměstnanců MŠ
- Rozvíjení komunikace a spolupráce
  - upevňovat používání pozitivní formy komunikace jak verbální, neverbální i činem (nepřípustné je ironizování, hodnocení a skrytá manipulace - totéž je samozřejmostí v komunikaci mezi dospělými)
  - dodržovat zásady naslouchání (podle V. Satirové)
  - projevit účast otázkami
  - být empatický
  - užívat prostředky vedoucí k vědomé spolupráci
  - udržovat bezpečné prostředí a dohodnutá pravidla
  - dítě přijímat bezpodmínečně ze strany učitelky i dětí
  - vidět svět očima druhých
  - dávat prostor k vyjádření vlastního názoru
  - realizovat komunitní kruh s jeho pravidly

b) Zásady podpory zdraví:

- Učitelka podporující zdraví
  - oživovat komunikační dovednosti vzájemnou interakcí
  - vzájemná hospitace pedagogických zaměstnanců
  - ztotožnění se s programem jako podmínkou práce v MŠ
  - uvědomovat si, že učitelka ve zdravé MŠ ovlivňuje okolí nejen vzděláváním, ale svou osobností celkově (humor, nadhled,

MATEŘSKÁ ŠKOLA VESTEC

Príspevková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec

sebereflexe, radost ze života, pozitivní přístup, vyrovnanost, zdravé sebevědomí, vstřícnost a velkorysost - to otvírá srdce)

- přizpůsobovat výchovně-vzdělávací proces aktuální situaci, netrvat za každou cenu na dosažení vytyčeného cíle
- Věkově smíšené skupiny
  - snažit se o integraci ve všech třídách - tím docílit zlepšení životních podmínek dětí i učitelek
  - dovybavovat třídy hračkami a didaktickými pomůckami pro všechny skupiny dětí
- Rytmicový řád života a dne
  - stanovit smysluplná a dětem srozumitelná pravidla
  - zintenzivnit ranní přivítání s každým dítětem
  - dbát na klidné a plynulé přesuny do tříd
  - dodržovat dostatečnou délku pobytu dětí venku – včasný odchod
- Tělesná pohoda a volný pohyb
  - vést rodiče k úměrnému oblékání dětí (dětí učíme hlídat si svou termoregulaci)
  - neustále zvyšovat bezpečnost dětí - především na školní zahradě
- Zdravá výživa
  - zorganizovat ochutnávku zdravé výživy a zařazovat nové potraviny
  - udržovat zvýšený příjem čerstvého ovoce a zeleniny a nabízet širokou nabídku nápojů
  - děti samy si volí množství jídla
- Spontánní hra
  - volný přístup k hračkám, které musí být v jejich dosahu a dohledu
  - měníme-li prostředí a podmínky hry, činíme tak jen za spoluúčasti dětí
  - dávat dost času k dokončení hry, k pokračování ve hře, dbát na uchování výtvarů hry, neuklízet bez souhlasu dítěte
  - nevstupovat dítěti do hry, s dostatečným předstihem upozorňovat dítě, že bude potřeba hru ukončit či přerušit
  - umožnit zapojení rodičů do hry, pokud si to přejí
  - respektovat, že dítě má právo hru odmítnout, a umožnit dítěti hrát si samo

MATEŘSKÁ ŠKOLA VESTEC

Príspevková organizace
U Hřiště 576, 252 42 Vestec

- Podnětné věcné prostředí
  - obohatit instrumentář o Orffovy rytmické i melodické nástroje
  - průběžně zútulňovat prostředí třídy
  - hlídat přetápění místnosti
  - nepřijímat zjevně nemocné děti
- Bezpečné sociální prostředí
  - nekompromisně přistupovat k případným projevům nevyzrálého chování mezi dospělými (ironizování, podezíravost, podsouvání, skrytá manipulace, hodnocení)
  - neslibujeme odměnu za správné chování, vyvarujme se všeobecných pochval
- Participativní a týmové řízení
  - vytvořit kodex pracovníka zdravé MŠ
  - zaměřit se na dodržování zásad vyzrálé komunikace a upozorňovat nekompromisně na případné nedostatky v této oblasti
  - podporovat zaměstnance ve všech aktivitách spojených s rozvojem školy
  - vedení školy bude hledat a prosazovat nová řešení nastolených problémů
- Partnerské vztahy s rodiči
  - třídní schůzky v jednotlivých třídách
  - nabízet rodičům zapůjčení odborné literatury a kontakty na odborníky
  - využívat vstřícných nabídek rodičů na pomoc (zahradu, pomoc při výletech, papíry, hračky, vybavení MŠ a výtvarné potřeby)
  - písemně oceňovat pomoc rodičů v šatnách
- Spolupráce mateřské školy a základní školy
  - seznamovat se s programy ZŠ v okolí
  - účastnit se akcí dětí ze ZŠ
  - zpracovat elektronickou prezentaci MŠ
  - poskytnout ZŠ informace o naší MŠ
- Začlenění mateřské školy do života obce
  - prezentovat naši školu akcemi v obci, budovat nové tradice,
  - nabídka neformální návštěvy s možností zapojení se do výchovně-vzdělávacího procesu